

ASKERİ MAHKEMELER KURULUŞU VE YARGILAMA USULÜ KANUNU⁽¹⁾

Kanun Numarası : 353

Kabul Tarihi : 25/10/1963

Yayımlandığı R. Gazete :Tarih :26/10/1963 Sayı: 11541 (Mükerrer)

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 2 Sayfa : 2123

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş:

Madde 1 – (Değişik birinci fıkra: 25/7/2016-KHK-668/4 md.; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/4 md.) Türk Milleti adına yargı yetkisini kullanacak askeri mahkemeler, askeri birliklerin teşkilat yapıları ve buldukları yerlerin coğrafi durumu ile mahkemelerin iş yoğunluğu gözönünde tutulmak suretiyle, Kuvvet Komutanlıklarının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığınca kurulur ve aynı yolla kaldırılır.

(Mülga ikinci fıkra: 25/7/2016-KHK-668/4 md.;Aynen kabul: 8/11/2016-6755/4 md.)

Bir garnizonda aynı Kuvvetten nezdinde askeri mahkeme kurulması gereken birden fazla kıta komutanlığı bulunursa Genelkurmay Başkanlığının uygun göreceği bir kıta komutanlığı nezdinde Milli Savunma Bakanlığınca yeteri kadar askeri mahkeme kurulması ile yetinilebilir.

Askeri Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58 ve 59 uncu maddeleri ile 148 inci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçları işleyenlerin yargılanmaları Milli Savunma Bakanlığının önceden tesbit ve Resmî Gazete ile yayımlayacağı askeri mahkemelerde yapılır.

Mahkeme kuruluşu:

Madde 2 – (Değişik: 19/6/2010-6000/1 md.)

Askerî mahkemeler, bu Kanunda aksi yazılı olmadıkça üç askeri hakimden kurulur.

Askerî mahkeme kurulunda bulunanların en kademeli, mahkeme başkanlığı görevini yapar.

Subay üyelerin nitelikleri:

Madde 3 – (Mülga: 19/6/2010-6000/7 md.)

(1) Bu Kanunda geçen "ilk tahkikat" ibaresi 4/6/1985 tarih ve 3206 sayılı Kanunun 83 üncü maddesi ile "hazırlık tahkikatı" olarak değiştirilmiştir.

Subay üyelerin Seçimi:

Madde 4 – (Mülga: 19/6/2010-6000/7 md.)

Madde 5 – (Mülga: 19/6/2010-6000/7 md.)

Askeri savcılık:

Madde 6 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Nezdinde askeri mahkeme kurulan her kıta komutanı veya askeri kurum amirinin refakatinde bir askeri savcı ile yeteri kadar askeri savcı, yardımcı olarak bulunur.

Aynı komutanlık nezdinde birden fazla askeri mahkeme kurulduğu takdirde bir askeri savcılık teşkilatı ile yetinilebilir.

Kalem kuruluşu:

Madde 7 – Askerî mahkemeler ile askeri savcılıklarda birer kalem teşkilatı kurulur. Her kalem teşkilatında birer başkatip ile yeteri kadar katip bulunur. Ayrıca lüzum halinde er, erbaş ve astsubaylar veya sıkıyönetim ve savaş halinde subaylar kalemlerde görevlendirilebilirler.

Kalem teşkilatının ve personelinin görev ve sorumlulukları bir yönetmelikle düzenlenir.

Nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı ve askeri kurum amiri:

Madde 8 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri bir suçun işlendiğini öğrendiklerinde refakatlerindeki askeri savcıya soruşturma açtırır ve yapılmakta olan soruşturma hakkında askeri savcıdan her zaman bilgi isteyebilirler.

Nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirlerinin refakatlerindeki adli müşavirler, bu yetkinin kullanılmasında bu komutan ve askeri kurum amirlerinin yardımcısıdır ve kanun yollarına başvurmada adı geçen komutan ve askeri kurum amirleri adına ilgili soruşturma ve dava dosyalarını incelemeye yetkilidirler.

Adli müşavirler, aynı zamanda refakatlerinde buldukları, nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirlerinin hukuk işlerinde de yardımcısıdır.

Kıta komutanının ve askeri kurum amirinin kanuni ve şahsi engelleri yetkilerinin kullanılmasına imkan vermez ise bu yetkiler kanuni vekillerine geçer.

(Değişik: 12/6/2003-4893/1 md.) Teşkilatında askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri, subay ve astsubayların işledikleri suçlar dışında, diğer kişilerin işledikleri suçlara ait suç evrakını, soruşturma yapılması isteniyse askeri savcılığa göndermek üzere askeri hâkim sınıfından olan adli müşavirlere yazılı yetki verebilir. Yetki verilen konularda kıta komutanı veya kurum amirine tanınan kanuni yetkiler adli müşavirler tarafından kullanılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Askeri Mahkemelerin Görevleri

Genel görev:⁽¹⁾

Madde 9 – Askeri mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişilere aleyhine (...) yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler.⁽¹⁾

Asker kişileri:

Madde 10 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Bu Kanunun uygulanmasında aşağıda yazılı olanlar asker kişi sayılırlar:

- (Değişik: 29/6/2006 – 5530/2 md.)** Muvazzaf askerler; subaylar, astsubaylar, askeri öğrenciler, uzman jandarmalar, uzman erbaşlar, sözleşmeli erbaş ve erler, erbaş ve erler,⁽²⁾
- Yedek askerler (Askeri hizmette buldukları sürece),
- (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 20/9/2012 tarihli ve E.: 2012/45, K.: 2012/125 sayılı Kararı ile.)**
- (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2012/117, K.: 2012/204 sayılı Kararı ile.)**
- Rızası ile Türk Silahlı Kuvvetlerine katılanlar,
- (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)**

Yabancı asker kişilerin askeri mahkemelerde yargılanmaları:⁽³⁾

Madde 11- (Değişik: 29/6/2006-5530/3 md.)

Uluslararası anlaşmalar gereğince yabancı asker kişilerin askeri mahkemede yargılanmalarını gerektiren suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılması Milli Savunma Bakanının iznine bağlıdır.

Müşterek suçlar: (4)

Madde 12 – (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 20/9/2012 tarihli ve E: 2011/80, K: 2012/122 sayılı Kararı ile.) (4)

Barış zamanında sivil kişilerin Askerî Ceza Kanununa tâbi suçlarında yargılama mercii:(3)

Madde 13 – (Değişik: 29/6/2006-5530/4 md.)

Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 75, 79, 80, 81, 93, 94, 95, 114 ve 131 inci maddelerinde yazılı suçlar, askerî mahkemelerin yargı yetkisine tâbi olmayan sivil kişiler tarafından barış zamanında işlenirse; bu kişilerin yargılanması, adli yargı mahkemeleri tarafından, Askerî Ceza Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle yapılır.

Savaş halinde askerî mahkemenin görevi:

Madde 14 – Askerî mahkemeler Savaş halinde aşağıda yazılı davalara bakarlar:

A) Asker kişilerin işledikleri suçlara ait bütün davalar,

B) Asker kişilerle müştereken suç işleyen sivil kişilere ait davalar,

(1) *Bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "...veya askerî mahallerde" ibaresi Anayasa Mahkemesi'nin 15/3/2012 tarihli ve E.: 2011/30, K.: 2012/36 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.*

(2) *10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, bu bentte yer alan "uzman erbaşlar;" ibaresinden sonra gelmek üzere "sözleşmeli erbaş ve erler;" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.*

(3) *11 inci maddenin başlığı "Asker olmayan kişilerin askerî mahkemelerde yargılanmaları:" , 13 üncü maddenin başlığı "Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi iki suç işlenmesi halinde yargılama önceliği:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 3 ve 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.*

(4) *Söz konusu İptal Kararı 1/12/2012 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.*

3762

C) Muharip Türk Silahlı Kuvvetleri nezdinde bulunmalarına izin verilmiş olan yabancı askerlerin işledikleri suçlara ait bütün davalar, (Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince özel bir anlaşma yapılmamış ise),

D) Savaşta esir edilenlerin işledikleri suçlara ait bütün davalar,

E) Adliye mahkemelerinin bulunmadığı savaş bölgelerinde işlenmiş suçlara ait bütün davalar,

F) Bir hizmet veya sözleşme ve yüklenme veya her hangi bir sebep ve suretle muharip Türk Silahlı Kuvvetleri nezdinde bulunan veya Türk Silahlı Kuvvetlerini takibeden kişiler ile Türk Silahlı Kuvvetleri nezdinde bulunmasına izin verilmiş olan yabancı askerlerin yanlarında bulunan kişiler tarafından işlenen Askerî Ceza Kanununda yazılı askerî suçlara ait davalar,

G) **(Değişik: 29/6/2006-5530/5 md.)** 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 75, 78, 80, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 102, 124, 125 ve 127 nci maddelerinde yazılı suçlara ait davalar,

H) **(Değişik: 29/6/2006-5530/5 md.)** İlan olunan hareket bölgesinde, birinci derece askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde karakollarda kışla ve karargâhlarda, askerî kurumlarda, yerleşme ve konaklama amacıyla kullanılan bina ve mahaller içinde askerlere karşı işlenen 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 86, 106, 108, 113, 125 ve 265 inci maddelerinde yazılı suçlara ait davalar,

I) **(Ek: 29/6/2006-5530/5 md.)** Nöbet, devriye, karakol, inzibat, askerî trafik, kolluk veya kurtarma ve yardım görevi yapan askerlere karşı bu görevleri yaptıkları sırada işlenen (H) bendinde yazılı suçlara ait davalar.

General ve amirallerin yargılanması:

Madde 15 – General ve amirallerin askerî mahkemelere tabi suçlarından dolayı yargılanmaları Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulan askerî mahkemede yapılır.

Yüce Divanda yargılanacak asker kişileri ilgili soruşturma usulü:

Madde 15/A – (Ek: 11/2/2014-6519/ 61 md.)

Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları ile Jandarma Genel Komutanı, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar.

Bu suçlardan dolayı soruşturma açılmasına, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları hakkında Başbakan, Jandarma Genel Komutanı hakkında İçişleri Bakanı karar verir.

Bu suçlara ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları hakkında Başbakan, Jandarma Genel Komutanı hakkında İçişleri Bakanı, araştırma, gerekiyorsa ön inceleme yaptırarak soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Soruşturma izni verilmiş bulunanlar izin vermeye yetkili merci tarafından soruşturmanın emniyeti ve sıhhatli olarak devam etmesi amacıyla geçici süre ile görevden uzaklaştırılabilir. Anılan kararlara karşı ilgililer on gün içinde Cumhurbaşkanlığına itiraz edebilirler. **(İptal son cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 14/1/2015 tarihli ve E: 2014/89, K: 2015/3 sayılı Kararı ile.) (...)**

3762-1

İsimsiz, imzasız, adresiz yahut takma adla yapıldığı anlaşılan ya da belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.

Araştırma veya ön inceleme, izin vermeye yetkili merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, görevlendireceği denetim elemanları eliyle de yaptırılabilir. Bu şekilde görevlendirilen kişiler, 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunda ön inceleme ile görevlendirilen kişilere tanınan yetkilere sahiptir.

Soruşturma izni verilmesi kararı hakkında ilgililer tarafından yapılan itirazın Cumhurbaşkanlığı tarafından kabul edilmesi veya soruşturma izni verilmesi kararına karşı süresi içinde itiraz edilmemesi ya da bu itirazın Cumhurbaşkanlığı tarafından reddedilmesi üzerine, izin vermeye yetkili merci tarafından soruşturmayı yapmak üzere denetim elemanlarından üç kişilik bir soruşturma kurulu oluşturulur. Kurul, soruşturma sırasında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahip olup, soruşturma sırasında hâkim kararı alınması gereken hususlarda yetkili mahkemelere başvurur.

Kurul, yaptığı soruşturma sonucunu bir rapor ile tespit ederek izin vermeye yetkili mercie sunar. İzin vermeye yetkili merci kamu davasının açılmasına gerek görmezse kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verir. **(İptal son cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 14/1/2015 tarihli ve E: 2014/89, K: 2015/3 sayılı Kararı ile.) (...)**

İzin vermeye yetkili merci kamu davasının açılmasına gerek görürse, soruşturma dosyasını Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapmak üzere Anayasa Mahkemesine gönderir.

İstirdat ve tazminat davalarında yetki:

Madde 16 – Suçlardan doğan istirdat ve tazminat davalarına kamu davaları ile birlikte askerî mahkemelerde bakılır.

Askerî savcılar Hazineye ilişkin zararları tesbit ve iddianameye yazarak askerî mahkemelerde kovuşturmak ve dava etmekle yükümlüdürler.

Ancak, askerî mahkemelerde kamu davasının kovuşturulmasına imkan kalmayarak davanın adliye mahkemelerinde görülmesi gerektiği hallerde Devlet hakları özel kanuna göre kovuşturulur.

Askerî mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi:

Madde 17 – (Değişik : 9/10/1996 - 4191/3 md.)

Askerî mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmez. Ancak suçun; askerî bir suç olmaması, askerî bir suça bağlı bulunmaması (...) (1) halinde askerî mahkemenin görevi sona erer.

(1) *Bu arada yer alan; "... ve sanık hakkında kamu davası açılmamış olması" sözcükleri, Anayasa Mahkemesinin 1/7/1998 tarih ve E.: 1996/74, K.: 1998/45 sayılı kararı ile iptal edildiği için metinden çıkarılmıştır.*

3763

Bağlı suçlar:

Madde 18 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tek hâkimle ve kurulla bakılacak işler:(1)

Madde 19 – (Değişik: 19/6/2010-6000/2 md.)

Subay ve astsubayların işledikleri suçlara ait davalar ile ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlara ait davalar hariç olmak üzere, üst sınırı beş yıla kadar (beş yıl dahil) hapis

cezaları ve bunlara bağlı adli para cezaları ile bağımsız olarak hükmedilecek adli para cezalarını ve güvenlik tedbirlerini gerektiren Askeri Ceza Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı suçlara ait davalara ve suç konusu olmayan eşyanın müsaderesine tek hakim tarafından bakılır.

Kurulla veya tek hakimle bakılacak işlerin belirlenmesinde, cezaayı ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin, kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur.

Bir kimse tarafından işlenmiş müteaddit fiillerin yargılanması görevinin belirlenmesinde, en ağır cezaayı gerektiren fiil esas alınır. Fiilde veya failde bağlantı halinde de kurulla veya tek hakimle bakılacak işler, birinci fıkraya hükmüne göre belirlenir.

Tek hakim tarafından bakılan davalarla ilgili soruşturmalarda, hakim kararı gerektiren her türlü işleme ait kararlar, tek hakim tarafından verilir. Bu kararlara karşı itirazları incelemeye en yakın askerî mahkeme yetkilidir.

İddianamenin kabulünden sonra, yargılamanın tek hakim tarafından yürütülmesi gerektiği gerekçesi ile görevsizlik kararı verilemez.

Görülmekte olan davalar nedeniyle tek hakim ile askerî mahkeme kurulu arasında çıkan görev uyumsuzluklarını, Askeri Yargıtay çözümler.

Davaların geri bırakılması:

Madde 20 – (Değişik: 29/6/2006-5530/7 md.)

Er ve erbaşlar ile yedek subayların ve yedek astsubayların askere girmeden veya silâh altına çağrılmadan önce işledikleri yukarı haddi iki yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlara ait davalarda soruşturma ve kovuşturma işlemleri askerliklerini bitimelerine kadar geri bırakılır.⁽²⁾

Türk Silâhlı Kuvvetlerinden çıkarmayı gerektiren suçlardan sanık yedek subaylar ve yedek astsubaylar hakkında bu hüküm uygulanmaz.⁽²⁾

Savaş hâlinde, silâh altında bulunan veya silâh altına çağrılan bütün asker kişiler aleyhine adliye mahkemelerinin görevine giren suçlardan aşağı haddi beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektirenler hariç olmak üzere, şüpheli veya sanık buldukları diğer suçlara ait soruşturma ve kovuşturma işlemleri barışa veya askerliklerinin bitimine kadar geri bırakılır.

Savaş hâlinde, aşağıda yazılı suçlar hariç olmak üzere, askerî mahkemenin görevine giren asker kişiler hakkındaki suçlara ait soruşturma ve kovuşturma işlemleri, barışa veya askerliklerinin bitimine kadar geri bırakılır. Ancak teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri askerî menfaat ve zorunluluklar karşısında geri bırakma hükümlerinin uygulanmamasını askerî savcıdan isteyebilir:

(1) Bu madde başlığı "Görev kararı:" iken 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 6 maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Kanunun 62 nci maddesiyle birinci fıkraya "yedek subayların" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve yedek astsubayların" ibaresi ve ikinci fıkraya "yedek subaylar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve yedek astsubaylar" ibaresi eklenmiştir.

3764

A) Aşağı haddi beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar.

B) Askerî Ceza Kanununun 3 üncü babının birinci, üçüncü (63 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 76 ve 77 nci maddeleri hariç), dördüncü, beşinci (82, 83, 84, 95 inci maddeleri hariç), yedinci fasıllarında yazılı suçlar.

C) Askerî Ceza Kanununun 130, 131 ve 137 nci maddelerinde yazılı suçlar.

Geri bırakma süresi içinde zamanaşımı işlemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Askerî Mahkemelerin Yetkisi

Genel olarak yetki:

Madde 21 – Askerî mahkemelerin yetkisi, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amirinin kadro ve kuruluş itibarıyla emirleri altında bulunan kişiler ile adli bakımdan kendisine bağlanmış birlik veya askerî kurum mensupları hakkında caridir.

(Değişiklik fıkrası: 29/6/2006-5530/8 md.) Asker olmayan kişilerin asker kişileriyle müştereken işledikleri suçlarda yetkili askerî mahkeme, asker kişileri yönünden yetkili olan askerî mahkemedir.

(Ek fıkrası: 29/6/2006-5530/8 md.) Savaş hâlinde, asker olmayan kişilerin askerî mahkemelerde yargılanmalarını gerektiren suçlarda ise, suçun işlendiği yere en yakın askerî mahkeme yetkilidir. Suçun işlendiği yer belli değil ise, yetkili askerî mahkeme 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda gösterilen usullere göre belirlenir.

(Değişiklik fıkrası: 29/6/2006-5530/8 md.) Savaş hâlinde saklı, yoklama kaçağı, bakaya ve geç iltihak suretiyle bakaya suçlarından sanık erbaş ve erler ile sevk edildiği eğitim merkezine zamanında katılmamak suretiyle bakaya suçu işleyen yedek subay adayları, eğitimlerini takiben verdikleri birlik veya kurumların tâbi oldukları askerî mahkemede yargılanırlar.

(Değişiklik fıkrası: 29/6/2006-5530/8 md.) Savaş hâlinde saklı, yoklama kaçağı ve bakaya suçlarından sanık yedek subay aday adayları, kayıtlı buldukları askerlik şubelerinin tâbi olduğu askerî mahkemede yargılanırlar.

Özel yetki:

Madde 22 – (Değişiklik: 29/6/2006-5530/9 md.)

Kadro ve kuruluş itibarıyla hangi askerî mahkemenin yetkisine girdikleri belli olmayan kişiler, suçu işledikleri veya bölgesinde buldukları yerdeki askerî birlik veya kurumun bağlı bulunduğu askerî mahkemenin yetkisine tâbidirler.

Yetkili askerî mahkeme birden fazla olduğu takdirde şüpheliyi yakalayan veya soruşturma yapılmasını daha önce isteyen kıt'a komutanı veya askerî kurum amirinin teşkilâtında kurulan askerî mahkeme yetkilidir.

Geçici görevlendirmede yetki:

Madde 23 – (Değişiklik: 9/10/1996 - 4191/5 md.)

Bir askerî birlik veya kurumda geçici olarak görevlendirilen veya hareket komutasına verilen asker kişileri, bu görevlerinin devamı süresince, geçici olarak görevlendirildikleri veya hareket komutasına verdikleri askerî birlik veya kurumun bağlı bulunduğu askerî mahkemenin yetkisine tabidirler.

3764-1

Yabancı memleketlerde işlenen suçlarda yetki:

Madde 24 – Asker kişileri tarafından yabancı memleketlerde Türk askerî kıtalarında veya diğer resmi görevler esnasında veya esir karargahlarında işlenen ve Türkiye'de askerî mahkemede kovuşturulması gereken suçlarda yetki, bundan önceki maddelere göre tayin edilir. Bununla beraber soruşturmayı isteyen komutan veya askerî kurum amiri ile askerî savcının veyahut sanığın istemi üzerine Askerî Yargıtay suçun işlendiği yere daha yakın olan bir askerî mahkemeye yetki verebilir.

Savaş hükümlerinin uygulanacağı bölgelerde yetki:

Madde 25 – Savaş hükümlerinin uygulanacağı ilan edilen bölgelerdeki bütün asker kişileri o bölge komutanının nezdindeki askerî mahkemeye tabi olurlar.

Yetki genişletilmesi ve daraltılması:

Madde 26 – Askerî mahkemelerin yetkileri, Kuvvet Komutanlıklarının gösterecekleri ihtiyaç üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzuma göre Milli Savunma Bakanlığınca genişletilip daraltılabilir.

Birden fazla suçlarda yetki:

Madde 27 – (Değişiklik: 11/8/1983 - 2875/1 md.)

Bir kimse birden çok askerî mahkemenin yetkisine giren, birden fazla suçtan sanık olursa veya bir suçta birkaç sanık bulunur ve bunlar birden fazla askerî mahkemenin yetkisine tabi olursa; askerî mahkemeler arasındaki uyuma üzerine bu davaların hepsine veya bir kısmına bu askerî mahkemelerden birinde birleştirilerek bakılabilir.

Askerî mahkemeler uzlaşamazlar ise nezdinde askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri veya askerî savcılardan birinin istemi üzerine Askerî Yargıtay tarafından, davalara bakacak askerî mahkeme tayin olunur.

3765

Birden fazla mahkemeye tâbi şüpheliler hakkında yetki:⁽¹⁾

Madde 28 – (Değişik: 29/6/2006-5530/10 md.)

Bir suçta birkaç şüpheli bulunur ve bunlar birden fazla askerî mahkeme yetkisine tâbi olursa ilgili askerî savcılar hepsi hakkında soruşturmanın hangi askerî savcılık tarafından yapılacağını kararlaştırırlar. Uzlaşmazlar ise, soruşturmayı yapacak savcılığı Millî Savunma Bakanlığı tayin eder.

Birleştirilerek yapılan soruşturma sonunda şüphelilerin hepsi hakkında dava, soruşturmayı yapan askerî savcının teşkilâtında bulunduğu askerî mahkemede açılabilir.

Şüphelilerden biri hakkında evvelden dava açılmış ise askerî savcılardan birinin istemi üzerine Askerî Yargıtay tarafından bütün şüphelilerin davasına bakacak askerî mahkeme tayin olunur.

Davanın nakli:

Madde 29 – Soruşturmanın mahallinde yapılması Türk Silahlı Kuvvetlerinin emniyeti veya askerî disiplinin korunması bakımından mahzurlu olursa nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum amirinin teklifine binaen veya doğrudan doğruya Millî Savunma Bakanlığınca yapılacak talep üzerine Askerî Yargıtay davanın başka bir yerde bulunan askerî mahkemeye nakline karar verebilir.

Duruşmanın mahallinde yapılması Türk Silahlı Kuvvetlerinin emniyeti veya askerî disiplinin korunması bakımından mahzurlu görülürse, askerî savcının talep etmesi şartıyla askerî mahkemenin vereceği karar üzerine Askerî Yargıtayca davanın başka bir yerde bulunan askerî mahkemeye nakline karar verilebilir.

Askerî mahkeme hukuki veya fiili sebeplerden dolayı yargı görevini yapamıyacak halde bulunursa nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum amirinin veya tarafların talebi üzerine Askerî Yargıtay davanın başka bir yerde bulunan askerî mahkemeye nakline karar verir.

Olumlu yetki uyumsuzluğu:

Madde 30 – Askerî mahkemeler arasında çıkan olumlu yetki uyumsuzluklarını Askerî Yargıtay çözümler.

Olumsuz yetki uyumsuzluğu:

Madde 31 – Birkaç askerî mahkeme arasında yetki hususunda olumsuz uyumsuzluk çıkar ve yetkisizlik kararları aleyhine kanun yollarına başvurma imkanı kalmamış bulunursa Askerî Yargıtay yetkili mahkemeyi tayin eder.

Yetkisizlik iddiası:

Madde 32 – (Değişik: 29/6/2006-5530/11 md.)

Sanık, sınıf ve rütbe yönünden olmayan yetkisizlik iddiasını duruşmada sorgusundan önce askerî mahkemeye bildirir.

Yetkisizlik iddiası üzerine askerî mahkeme bu iddiayı, sanığın sorgusundan önce karara bağlar. Bu aşamalardan sonra yetkisizlik iddiasında bulunulamayacağı gibi mahkemeler de bu hususta re'sen karar veremez.

(1) Bu madde başlığı "Birden fazla mahkemeye tabi sanıklar hakkında yetki:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3766

Yetkisi olmayan askerî savcının ve askerî mahkemenin yaptığı soruşturma ve kovuşturma:⁽¹⁾

Madde 33 – (Değişik: 29/6/2006-5530/11 md.)

Yetkisi olmayan askerî savcı ve askerî mahkeme tarafından yapılan soruşturma ve kovuşturma işlemleri, sadece yetkisizlik nedeniyle hükümsüz sayılmaz.

Askerî savcının yetkisi, yetki ve görev uyumsuzlukları:

Madde 34 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amirinin refakatindeki askerî savcının yetkisi, nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin yetkisi ile sınırlıdır.

A) Askerî savcılar arasında çıkacak yetki uyumsuzlukları aralarında halledilir.

B) Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan kıta komutanları veya askerî kurum amirleri ile askerî savcılar arasında çıkacak görev uyumsuzlukları aralarında halledilir.

Her iki halde de uyusmadıkları takdirde Millî Savunma Bakanlığınca başvurulur.

Millî Savunma Bakanının gözetim yetkisi:

Madde 35 – Askerî mahkemelerin idari işleri ile askerî savcılıkların bütün işlemleri Millî Savunma Bakanının gözetimine tabidir.

Bu görev Bakanlık Askerî Adalet İşleri Başkanlığı aracılığı ile yürütülür.

Bakanlık Askerî Adalet İşleri Başkanlığının görev ve yetkileri bir yönetmelik ile düzenlenir.

Teftiş Kurulu:

Madde 36 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Askerî mahkeme kalemleri ile askerî savcılıklar ve kalemlerini adli müşavirlik hizmetlerini ve askerî ceza ve tutuk evlerini Millî Savunma Bakanı adına teftiş ve murakabe etmek ve kanunun belirttiği hallerde soruşturma yapmak üzere müfettiş sıfat ve yetkisini taşıyan bir başkanın yönetimi altında lüzumu kadar müfettiştan kurulu bir askerî adalet teftiş kurulu kurulur. Bu kurulun kuruluşu, görev, yetki ve hizmetlerini ne şekilde yürüteceği bir yönetmelik ile düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hakimlerin Davaya Bakmaması ve Reddi

Hâkimin davaya bakamayacağı hâller ve hâkimin reddi:⁽¹⁾

Madde 37 – (Değişik: 29/6/2006-5530/13 md.)

Hâkim, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen hâllerde ve dava ile ilgili olarak teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri sıfatı ile istemde bulunmuş veya amir sıfatı ile vak'a hakkında rapor vermiş ise hâkimlik görevini yapamaz.

Savaşta, hâkimin davaya bakamayacağı hâller dışındaki bir sebebe dayanılarak hâkimin reddi isteminde bulunulamaz.

Karara katılmayan hakim:

Madde 38 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Hakimin red sebepleri:

Madde 39 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

(1) 33 üncü maddenin başlığı "Yetkisi olmayan askerî mahkemenin ve askerî savcının yaptığı soruşturma:" 37 nci maddenin başlığı "Hakimin davaya bakamayacağı hâller:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 12 ve 13 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3767

Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hakim ret isteminin zamanı:

Madde 40 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Hakimin reddi isteminin usulü:

Madde 41 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Red isteminin ispatı:

Madde 42 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Red istemi üzerine verilecek karar:

Madde 43 – Hakimin reddi istemi hakkında mensup olduğu askerî mahkemece karar verilir. Ancak reddolunan hakimin müzakereye katılmamasından askerî mahkeme kurulamaz ise yalnız bu hususta karar verilmesi için başka bir hakimle yeni bir kurul kurulur. Bu yolla'da mahkemenin kurulması mümkün olmazsa en yakın askerî mahkemeden bir hakim istenir.

(Mülga ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/62 md.)

Bir hakim, reddini gerektiren sebepleri bildirir yahut bazı hâller bir hakimin davaya bakamayacağı şüphesini doğurursa, bu hususta bir istem olmasa bile Askerî Yargıtay

kendiliğinden de karar verebilir.

(Mülga dörd ve beşinci fıkralar: 29/6/2006-5530/62 md.)

Red istemi üzerine verilecek kararlar ve kanun yolu:

Madde 44 – Hakim reddinin kabulüne dair olan kararlar kesindir. Reddin kabul edilmemesi ile ilgili kararlar ile red isteminin esasız veya red sebebinin aksi sabit olduğuna dair kararlar aleyhine ancak hükümlerle birlikte temyiz yoluna başvurulabilir.

Reddi istenilen hakim yapabileceği muameleler:

Madde 44/a – (Ek: 21/1/1981 - 2376/2 md.; Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Red isteminin geri çevrilmesi:

Madde 44/b – (Ek: 21/1/1981 - 2376/2 md.; Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tutanak katiplerinin reddi: (1)

Madde 45 – (Değişik: 19/6/2010-6000/3 md.)

Bu Bölümde yazılı hükümler, askeri mahkemede bulunan tutanak katipleri hakkında da uygulanır.

Askeri savcılarının reddi ve çekilmesi: (2)

Madde 46 – (Değişik: 29/6/2006-5530/14 md.)

Askeri savcılar reddedilemez. Ancak, hâkimin davaya bakamayacağı hâllerden veya hâkimin ret sebeplerinden biri bulunursa davadan çekinirler.

BEŞİNCİ BÖLÜM Kararlar, Teftih ve Tebliğ

Kararların nasıl verileceği:

Madde 47 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Kararların teftih ve tebliği:

Madde 48 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

(1) Bu madde başlığı "Subay üye ve tutanak katiplerinin reddi." iken, 19/6/2010 tarihli ve 6000 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı "Askeri savcılarının reddi." iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3768

Tebliğat ve yazışma usulü: (1)

Madde 49 – (Değişik: 29/6/2006-5530/15 md.)

Mahkeme kademli hâkimini veya hâkim, her türlü tebliğatı, tüm gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri veya kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili yazışmaları yapar.

İnfaz edilecek kararlar, askeri savcılığa verilir.

Askeri Yargıtayda tebliğ veya yerine getirilecek kararlar, Askeri Yargıtay Başsavcısına verilir. Başsavcı, tebliğ veya yerine getirme için gerekli tedbirleri alır.

Gerekçe zorunluluğu:

Madde 50 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tebliğ:

Madde 51 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tebliğ usulleri:

Madde 52 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Asker kişilere yapılacak tebliğler üst makam aracılığı ile ve ilgiliden alınacak bir belge karşılığı yapılır. Bu belgede tebliğ ve tebellüğ edenin imzaları ile tebliğin yer ve zamanının gösterilmesi lazımdır.

Nezinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirine gösterilecek evrak kendisine gönderilir. Bu gösterilme bir mehil başlangıcı olursa, gösterilen evrakın konusu ile yer ve zamanını belirten bir belge imzalanır.

Asker kişilerden başkasına yapılması gereken tebliğler, bir alındı karşılığında asker kişiler tarafından yapılabilir.

Tebliğat Kanunu hükümleri askeri mahkemelerde de uygulanır.

(Değişik: 11/8/1983 - 2875/2 md.) Savaş halinde tebliğat; işin ivediliğine göre basın veya radyo vasıtası ile yapılabilir.

ALTINCI BÖLÜM Mehiller ve Eski Hale Getirme

Mehiller:

Madde 53 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Eski hale getirme:

Madde 54 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Eski hale getirme dilekçesi:

Madde 55 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Eski hale getirmenin mercii ve karar:

Madde 56 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Eski hale getirme isteminin kabulü ve reddi:

Madde 57 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Eski hale getirme isteminin karara etkisi:

Madde 58 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

(1) Bu madde başlığı "Askeri savcıya verilmesi gereken kararlarla bunların yerine getirilmesi." iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3769

YEDİNCİ BÖLÜM Tanıklar

Tanıkların getirilmesi:

Madde 59 – (Değişik: 29/6/2006-5530/16 md.)

Asker kişi olan tanıklar, bağlı buldukları birlik komutanı veya askeri kurum amirlerinin emri ile getirilirler.

Tutuklu ve ivedi işler ile savaş hâlinde tanıklar zorla getirilebilirler.

Hazırlık soruşturmasında yemin:

Madde 60 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tanıklar hakkında uygulanacak usul hükümleri:

Madde 61 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

SEKİZİNCİ BÖLÜM
Bilirkişi, Keşif ve Otopsi

Bilirkişi:

Madde 62 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askerî mahallerde keşif:⁽¹⁾

Madde 63 – (Değişik: 29/6/2006-5530/17 md.)

Askerî mahallerde yapılacak keşiflerde o yerdeki askerî birlik komutanı veya askerî kurum amiri haberdar edilir.

Otopsi:

Madde 64 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Bilirkişi, keşif ve otopside uygulanacak hükümler:

Madde 65 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

DOKUZUNCU BÖLÜM
Arama ve Zapt

Aramaya ve zapta karar verme yetkisi ve buna itiraz:

Madde 66 – (Değişik: 22/1/2004-5078/ 5 md.) Aramaya ve zapta karar verme yetkisi; millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, askerî mahkemeye aittir.

Yukarıda belirtilen sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde askerî savcılar, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amirleri ve bunların verecekleri yazılı emir üzerine diğer askerî makamlar da arama ve zapt işlemi yapabilirler. Arama ve zapt işlemleri, yirmidört saat içinde yetkili askerî mahkemenin onayına sunulur. Askerî mahkeme, kararını arama ve zapt işleminden itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, zapt kendiliğinden kalkar.

Askerî mahallerde yapılacak arama ve zapttan o yerdeki askerî birlik komutanı veya kurum amiri haberdar edilir.

Askerî mahkemenin onayına sunulmayan arama ve zapt işlemleri hakkında, aleyhine arama ve zapt işlemi yapılan kinse, askerî mahkemeden her zaman bu hususta bir karar verilmesini isteyebilir.

Yukarıdaki fıkralara göre verilecek kararlara karşı yedi gün içinde en yakın askerî mahkemeye itiraz edilebilir.

(1) Bu madde başlığı "Keşif:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3770

Arama esnasında bulunan diğer şeyler:

Madde 67 – Arama esnasında soruşturulan olay ile ilgili olmayan ve fakat kovuşturmayı gerektiren diğer bir eylemin bulunduğunu gösteren maddeler de zapt edilir. Bunlar nezdinde askerî mahkeme bulunan kıta komutanı veya askerî kurum amirine veyahut yetkili Cumhuriyet savcısına evrakı ile birlikte gönderilir.

Bu takdirde 95 inci madde hükmü uygulanır.

Arama ve zapta uygulanacak hükümler:

Madde 68 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

ONUNCU BÖLÜM
Tutuklama, Yakalama ve Salıverme

Tutuklama kararı:⁽¹⁾

Madde 69 – (Değişik: 29/6/2006-5530/18 md.)

Tutuklama kararı; soruşturma evresinde askerî savcının veya teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amirinin istemi üzerine, kovuşturma evresinde ise askerî savcının istemi ile veya re'sen askerî mahkeme tarafından verilir.

Teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri şüphelinin tutuklanmasını istediği takdirde bu istemini gerekçesi ile birlikte askerî savcıya bildirir. Askerî savcı, bu istemi yetkili askerî mahkemeye itinal ettirmekle yükümlüdür.

Tutuklama isteme yetkisi:

Madde 70 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tutuklama nedenleri:⁽¹⁾

Madde 71 – (Değişik: 29/6/2006-5530/19 md.)

Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların bulunması durumunda Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen tutuklama nedenlerinden birinin varlığı hâlinde veya askerî disiplinin korunması amacıyla şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir.

Sırf askerî suçlarda, kanunda öngörülen cezanın üst sınırı bir yıldan az olsa dahi tutuklama kararı verilebilir.

Tutuklunun sorguya çekilmesi:

Madde 72 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Şüpheli veya sanığın tutuklanmasından kimlere haber verileceği:⁽¹⁾

Madde 73 – (Değişik: 29/6/2006-5530/20 md.)

Şüpheli veya sanığın tutuklanmasından; yakınları, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri ile şüpheli veya sanığın mensup olduğu askerî birlik komutanı veya askerî kurum amiri derhâl haberdar edilir.

Tutuklama kararı ile ret kararına itiraz:

Madde 74 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Tutuklama kararına karşı şüpheli, sanık, askerî savcı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri,⁽¹⁾

(1) 69 uncu maddenin başlığı "Tutuklama kararı ve müzekkeresi:"; 71 nci madde başlığı "Sanığın tutuklanmasını gerektiren haller:"; 73 üncü maddenin başlığı "Sanığın tutuklanmasından kimlere haber verileceği:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 18, 19 ve 20 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş olup, yine aynı Kanunun 21 inci maddesi ile de 74 üncü maddede yer alan "Tutuklama kararına karşı sanık," ibaresi ise "Tutuklama kararına karşı şüpheli sanık," olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

3771

Tutuklama isteminin reddine dair karara karşı askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri,

Yedi gün içinde itiraz edebilirler.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı itirazlar, tutuklama istemini inceliyen askerî mahkemeye en yakın askerî mahkemeye yapılır. Bu mahkemenin verdiği karar kesindir.

(Değişik son fıkra: 29/6/2006-5530/21 md.) Ancak, itirazı inceleyen mahkeme, şüpheli veya sanığın tutuklanmasına karar verdiği takdirde; şüpheli veya sanık, itirazda bulunan teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amirinin teşkilâtındaki askerî mahkeme hariç, en yakın askerî mahkemeye yukarıdaki süre içinde itiraz edebilir. Bu mahkemenin verdiği karar kesindir.

Tutukluluk hâlinin incelenmesi:

Madde 75 – (Değişik: 29/6/2006-5530/22 md.)

Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklu olduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, askerî savcının istemi üzerine tutuklama kararını veren askerî mahkeme tarafından 71 inci madde hükümleri göz önünde bulundurulur karar verilir. Bu karar şüpheliye tebliğ olunur.

Tutukluluk hâlinin incelenmesi, yukarıdaki fıkrada öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir.

İnceleme tarihinde askerî mahkemenin vereceği karara karşı, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri, askerî savcı ve şüpheli üç gün içinde

bu mahkemeye en yakın askerî mahkemede itiraz edebilir. İtirazı inceleyen askerî mahkemenin vereceği karar kesindir.

Askerî mahkeme; tutuklu bulunan sanığın duruşmasında, tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğini, her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde davanın açılmasından hükümün kesinleşmesine kadar askerî savcı veya sanığın istemi üzerine veya re'sen inceleyerek karara bağlar.

Tutuklunun konacağı yer ve hakkında yapılacak işlem:

Madde 76 – (Değişik: 15/1/1985 - 3150/1 md.)

Tutuklanan kimse mümkün olduğu kadar hükümlülerden ayrı bir yere konur ve ayrı bir odada bulundurulur.

Tutuklu hakkında ancak, tutuklama ile gözetilen gayeyi ve tutukevinin düzenini sağlayacak kadar kayıtlamada bulunulur. Tutuklu tutukevinin düzen ve emniyetini bozmamak ve tutuklanmasındaki gaye ile uygun olmak şartıyla servet ve durumuna göre kendisi masraf ederek istirahat veya meşalesini düzenleyebilir. Bu hükme uymak şartıyla okuma ve yazmaktan mahrum bırakılmaz.

Tutuklu, tutukevinde ciddi bir tehlike teşkil ettiği veya diğer tutukluların emniyeti için gerekli görüldüğü veya intihara veya kaçmaya kalkıştığı veya bu yolda hazırlıkta bulunduğu takdirde sağlığına zarar vermeyecek tedbirler alınabilir.

Askerî tutukevinin kanun, yönetmelik ve emirlerle tespit edilmiş düzenini bozan tutuklular hakkında, askerî cezaevindeki hükümlülere uygulanan tedbir ve disiplin cezaları ile bunların neticelerine dair hükümler tatbik olunur.

Tutuklu, duruşmaya bağlı olmayarak çıkarılır.

Tutuklama müzakeresinin geri alınması veya hükmünün sona ermesi:

Madde 77 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askerî savcının sanığı salıvermesi:

Madde 78 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

3772

Yakalama:

Madde 79 – (Değişik: 29/6/2006-5530/23 md.)

Aşağıda belirtilen hallerde, asker kişi herkes tarafından geçici olarak yakalanabilir:

a) Kişiyi suçu işlerken rastlanması.

b) Suçüstü bir fiilden dolayı; izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

Tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde; askerî savcıya derhal başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, amiri, üstü, askerî karakol, nöbetçi, devriye, askerî inzibat ve kolluk görevlisi asker kişiyi yakalama yetkisine sahiptir.

Birinci fıkraya hükmü, resmî elbiseli subay, astsubay ve askerî öğrenciler hakkında ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlarda uygulanabilir.

Yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi ve gözaltı:(1)

Madde 80– (Değişik: 29/6/2006-5530/24 md.)

Yakalanan kişi serbest bırakılmaz ise hemen en yakın askerî inzibat karakoluna veya askerî makama teslim olunur veya yetkili askerî inzibat gelinceye kadar olay yerinde tutulur. **(Ek cümle: 24/11/2016-6763/8 md.)** Suçun Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan olması durumunda, yakalanan kişi Cumhuriyet savcısının talimatı ile adli kolluk görevlilerine teslim edilir.

Yakalanan kişi ve olay hakkında askerî savcı ve Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek emri doğrultusunda işlem yapılır. Kişinin yakalandığı bir yakınına veya belirlediği bir kişiyi gecikmeksizin haber verilir.

Yakalanan kişi askerî savcı veya Cumhuriyet savcısı tarafından bırakılmazsa soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilir.

Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın askerî mahkeme veya sulh hâkimine gönderilmesi için zorunlu süre hariç yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez. Yakalama yerine en yakın askerî mahkeme veya sulh hâkimine gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz.

Toplu olarak işlenen suçlarda, suçun niteliği, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; askerî savcı veya Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir.

Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin askerî savcı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafî veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısmı, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için askerî mahkemeye veya sulh ceza hâkimine başvurabilir. Askerî mahkeme veya sulh ceza hâkimini incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir.

Dördüncü ve beşinci fıkralarda yazılı süreler içinde şüpheli, sorguya çekilmek üzere askerî mahkeme önüne çıkarılır; askerî mahkeme önüne çıkarılma imkânı olmaması halinde, en yakın sulh hâkimine gönderilir. Bu süreler geçtikten sonra mahkeme veya hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun kılınmaz.

Askerî mahkeme veya sulh hâkimini, yakalanma veya gözaltına almayı gerektiren bir hal görmez veya bu sebepler ortadan kalkmış bulunursa gözaltına alınan kişinin serbest bırakılmasını emreder.

(1) Bu madde başlığı "Yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3773

ONBİRİNCİ BÖLÜM

İfade Alma ve Sorgu (1)

Şüpheli veya sanığın getirilmesi: (2)

Madde 81– (Değişik: 29/6/2006-5530/25 md.)

Asker kişileri, ifadelerinin alınması veya sorguları için bağlı oldukları askerî birlik komutanının veya askerî kurum amirinin emri ile getirirler.

Tutuklu olanlar muhafaza altında gönderilir.

Savaş hâlinde asker olmayan şüpheli ve sanıklar davetiye çıkarılmadan zorla getirilebilirler.

Asker olmayan kişilerin getirilmesi: (1)

Madde 82 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sorgunun usulü:

Madde 83 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Geçici olarak işten el çektirme:

Madde 84 – (Değişik birinci fıkraya: 29/6/2006-5530/26 md.) Askerî savcı, asker kişi olan bir şüphelinin yapılan soruşturma dolayısıyla geçici olarak işten el çektirilmesini gerekli görürse, bu hususta karar verilmesini teşkilâtında askerî mahkeme kurulan yetkili kıt'a komutanı veya askerî kurum amirinden ister. Kit'a komutanı veya askerî kurum amiri bu hususta en geç üç gün içinde kararını verir ve sonucunu askerî savcıya bildirir.

Bu işlem açığa çıkarma değildir.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Savunma

Müdafî sayısının sınırlanması:(2)

Madde 85– (Değişik: 29/6/2006-5530/27 md.)

Savaş hâlinde müdafilerin sayısı sınırlanabilir.

Müdafiler:

Madde 86 – Müdafî, avukatlık veya dava vekilliği etmeye kanunen yetkili olan kimselerden tutulur.

Askerî mahkemenin bulunduğu yerde avukatlık veya dava vekilliği etmeye kanunen yetkili kimse yoksa, hukuk fakültesini bitirmiş subaylar (Askerî hakim ve askerî savcı ile yardımcıları hariç) ve bunlar da yoksa diğer subaylar müdafî tutulabilirler.

Subaylar, savunmayı kabul etmeleri için en yakın amirinin iznini almak zorundadırlar. Askerî mahkemelerin doğrudan doğruya tutacağı müdafiler, askerî mahkemenin bulunduğu yerde olan veya askerî mahkemeye en yakın bulunan barolar ile haberleşilerek seçilir. Bunlar hizmetten kaçınmazlar.

Askerî mahkemeye müdafî tutulması:

Madde 87 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

(1) Bölüm başlığı ile 82 nci maddenin başlığı, 9/10/1996 tarih ve 4191 Sayılı Kanun ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 81 inci maddenin başlığı "Asker kişilerin getirilmesi", 85 inci maddenin başlığı "Sarığın kendisine müdafî tutması:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 25 ve 27 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3774

Müşterek savunma:

Madde 89 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Müdafinin evrakı incelemesi:

Madde 90 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tutuklunun müdafî ile görüşmesi:

Madde 91 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Müdafî ücreti:

Madde 92 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

İKİNCİ KISIM

Yargılama Usulü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu Davasının Hazırlanması

İhbar ve Şikâyetler: (1)

Madde 93 – (Değişik: 22/5/2012-6318/28 md.)

Asker kişilerden başkası tarafından yapılacak sözlü veya yazılı ihbar ve şikâyetler. Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uyarınca yetkili makamlara veya şüphelinin amiri olan askeri makama yapılır. Asker kişiler tarafından yapılacak sözlü ve yazılı ihbar ve şikâyetler ise silsile yolu ile şüphelinin amiri olan askeri makama yapılır.

Cumhuriyet savcılıklarına veya zabıta makam ve memurlarına yapılacak askeri yargıya tabi suç ihbar ve şikâyetleri yetkili askeri savcılığa gönderilir. Kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri maiyetinden birinin, ihbar veya şikâyet yoluyla ya da doğrudan öğrendiği askeri yargıya tabi suçları hakkındaki evrakı adli yönden bağlı bulunduğu komutanlığa gönderir.

Cumhuriyet savcılar, zabıta makam ve memurları ve askeri amirler askeri savcının işe el koymasına kadar eylemin sübut vasıtalarının ve delillerinin kaybolmasını önleyecek tedbirleri alırlar.

Asker kişiler hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddi bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve inzası ile iş veya ikametgah adresinin bulunması zorunludur.

Dördüncü fıkradaki şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikâyetle bulunana bildirilir. Ancak iddiaların, sıhhati şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması halinde ad, soyad ve imza ile iş veya ikametgah adresinin doğruluğu şartı aranmaz.

İhbarcı veya şikâyetçinin kimlik bilgileri gizli tutulur.

Şüpheli ölüm ihbarları:

Madde 94 – Asker kişilerden birinin ölümünün tabii sebeplerden ileri gelmediği şüphesini verecek belirtiler olur, yahut kimliği bilinmeyen bir asker kişinin ölüsü bulunursa asker ve sivil zabıta memurları ve köy muhtarları durumu, Cumhuriyet savcılıklarına ihbar etmekle beraber en yakın askeri makama da bildirmekle yükümlüdürler.

Ölünün gömülmesi, ancak askeri savcının veya askeri makamin veya zorunluk halinde Cumhuriyet savcısının veya sulh hakiminin yazılı iznine bağlıdır.

Bir suç işlendiğinin öğrenilmesi ve ilk tedbirler:

Madde 95 – (Değişik: 29/6/2006-5530/29 md.)

Cumhuriyet savcılıklarına veya zabıta makam ve memurlarına yapılacak askeri yargıya tabi suç ihbar ve şikâyetleri şüphelinin amiri olan makama gönderilir.

Askeri birlik komutanı veya askeri kurum amiri maiyetinden birinin kendisine ihbar veya şikâyet olunan veyahut diğer suretle öğrendiği, askeri mahkemelerin görev alanına giren suçları hakkında şüphelinin kimliğini, isnat olunan suç ve bu suçun delillerini gösterir bir vak'a raporu düzenler ve adli yönden bağlı bulunduğu askeri mahkemenin teşkilâtında kurulduğu kıt'a komutanı veya askeri kurum amirine gönderir.

Teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri, suç evrakını inceledikten sonra askeri savcıya gönderir ve şüphelinin tutuklanmasını isterse bu husustaki istemini de bildirir.

Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlar veya gecikmesinde sakınca umulan hallerde askeri savcılar derhal soruşturmaya başlarlar. Zorunluluk halinde bu soruşturma bir disiplin subayı tarafından da yapılabilir. Bu hallerde durum derhal yetkili askeri mahkemenin teşkilâtında kurulduğu komutan veya askeri kurum amirine bildirilir.

(1) Bu maddenin başlığı "Suçların ihbarı" iken 22/5/2012 tarihli ve 6318 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3775

Cumhuriyet savcılar, zabıta makam ve memurları ve askeri amirler askeri savcının işe el koymasına kadar eylemin sübut vasıtalarının ve delillerinin kaybolmasını önleyecek, gecikmesinde sakınca umulan tedbirleri alırlar.

Soruşturma: (1)

Madde 96 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/30 md.) Askeri savcı 95 inci maddede yazılı usul ve yollarla bir suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez, kamu davasının açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere bir soruşturma yapar.

Basit işlerde disiplin amirinin veya disiplin subayının yaptığı soruşturma ile yetinilebilir.

(Değişik üçüncü fıkrası: 29/6/2006-5530/30 md.) Şüpheli suçunu itiraf etse bile, öz vak'ının soruşturulması gerekir.

(Değişik dördüncü fıkrası: 29/6/2006-5530/30 md.) Askeri savcı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil yargılananın yapılabilmesi için, kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almak ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.

Savaş halinde bu soruşturma mümkün olduğu kadar çabuklaştırılır.

Askeri savcılarının yetkisi:

Madde 97 – (Değişik: 29/6/2006-5530/31 md.)

Askeri savcı, gerek doğrudan doğruya ve gerekse askeri, adli veya diğer kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; bütün kamu görevlilerinden ve özel kuruluşlardan soruşturmaya ilişkin her türlü bilgiyi isteyebilir.

Askeri savcılar; diğer askeri savcılar ile Cumhuriyet savcılarını istinabe edebilirler.

Askeri, adli ve diğer kolluk görevlileri, askeri savcının soruşturmaya ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür. Bu emirler yazılı; acele hallerde sözlü olarak verilir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

Diğer kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden askeri savcıya vakit geçirmeksizin temin etmekle yükümlüdür.

Askeri savcının soruşturma istemi:

Madde 98 – Askeri savcılar, ancak hakim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine lüzum görürlerse, bu istemlerini nezdinde buldukları askeri mahkemeye veya işlemin cereyan edeceği yerdeki askeri mahkemeye, yoksa sulh hakimine bildirirler.

Bu makamlar, işin gereğine göre istenen işlemin yapılmasının mümkün bulunup bulunmadığını incelerler.

Tutanak ve düzenlenmesi:

Madde 99 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Keşif, muayene, tanık ve bilirkişi işlerinde bulunacaklar:

Madde 100 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanığın hazır bulunmayacağı hal:

Madde 101 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Komutan veya askeri kurum amirinin soruşturmada yetkisi:

Madde 102 – Nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri soruşturma safhası hakkında, askeri savcıdan bilgi istiyebilir.

(1) Bu madde başlığı "Hazırlık soruşturması:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3776

Askeri savcının kendiliğinden yapacağı soruşturma işleri:

Madde 103 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/32 md.) Soruşturma sırasında bu soruşturmanın başka bir kişiyi veya suçu kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekirse, askeri savcı ivedi hâllerde bu soruşturmayı kendiliğinden yapar.

Bu halde 95 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükümleri uygulanır

Askeri hakimler ve savcılar hakkında soruşturma:

Madde 104 – Askeri hakimler ile askeri savcılar veya yardımcıları hakkında özel kanuna göre soruşturma yapılır.

Kovuşturmaya yer olmadığı kararı:

Madde 105 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askeri savcının soruşturmanın geçici olarak tatiline karar vermesi:

Madde 106 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz: (1)

Madde 107 – (Değişik: 29/6/2006-5530/33 md.)

Askeri savcı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri ile şüpheli ve suçtan zarar görene bildirilir.

Bu karara karşı teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri ya da suçtan zarar gören, kararın kendilerine tebliğinden itibaren onbeş gün içinde karar veren askeri savcının teşkilâtında olduğu askeri mahkemeye yer itibarıyla en yakın askeri mahkemede itiraz edebilirler. En yakın askeri mahkemenin tayininde kararsızlık olursa, bu husus Millî Savunma Bakanlığınca giderilir. İtiraz isteminde kamu davasının açılmasını haklı gösterecek olaylar ve deliller gösterilir.

İtirazın incelenmesi ve soruşturmanın genişletilmesi:

Madde 108 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/34 md.) İtiraz üzerine askeri savcının o zamana kadar yaptığı soruşturmayı içine alan dosya, itirazı inceleyecek olan askeri mahkemeye gönderilir.

(Değişik ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/34 md.) Askeri mahkeme, süre tayin ederek bir diyeceği varsa bildirmesi için itiraz istemini şüpheliye tebliğ edebilir

Askeri mahkeme kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine lüzum görürse gereken soruşturmayı yetkili askeri savcıya yaptırabilir.

İtirazın reddi:

Madde 109 – İtiraz süresi içinde yapılmamış veya sebep gösterilmemişse veyahut kamu davasının açılması için yeter sebepler bulunmazsa askeri mahkeme itirazı reddeder.

(Değişik ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/35 md.) Ret kararı suçtan zarar görene; eğer itiraz, teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri tarafından yapılmış ise bu makama tebliğ olunur ve ayrıca askeri savcıya ve şüpheliye bildirilir.

İtiraz reddedildikten sonra kamu davası ancak yeni olaylara ve yeni delillere dayanılarak açılabilir.

(1) Bu madde başlığı "Askeri savcının kararna itiraz:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3777

İtirazın kabulü:

Madde 110 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/36 md.) Askeri mahkeme, itirazın yerinde ve haklı olduğuna kanaat getirirse, şüpheli hakkında kamu davası açılmasının gerekli olduğuna karar verir ve evrakı yetkili askeri savcıya gönderir.

Bu karar üzerine askeri savcı soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu davasını açar.

Millî Savunma Bakanının askeri savcıya emir vermesi:

Madde 111 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/37 md.) Askeri savcı tarafından verilip süresi içinde itiraz edilmeyen veya itiraz edilip de süresi içinde itiraz edilmediğinden veya sebep gösterilmediğinden hakkındaki itiraz reddolunmuş bulunan kovuşturmaya yer olmadığı kararı üzerine, Millî Savunma Bakanı soruşturmaya devam edilmesi veya kamu davası açılması hususlarında askeri savcıya emir verebilir.

Kamu davasının açılması hususunda verilecek emir üzerine askeri savcı, soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu davasını açar.

Dosyanın yetkili makama gönderilmesi:

Madde 112 – Askeri savcı, işin nezdinde bulunduğu askeri mahkemenin görev ve yetkisi dışında olduğunu görürse dosyanın yetkili veya görevli makama gönderilmesine karar verir.

(Değişik ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/38 md.) Bu karara karşı şüpheli ve suçtan zarar gören ile teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri onbeş gün içinde itiraz edebilir.

(Değişik üçüncü fıkrası: 29/6/2006-5530/38 md.) Bu itiraz hakkında 107, 108 ve 109 uncu madde hükümleri uygulanır. İtirazın kabul edilmesi halinde, askeri savcı, soruşturmanın sonucuna göre karar verir.

Yeni bir suçtan dolayı soruşturmanın tatili ve yeniden başlanabilmesi:

Madde 113 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Kamu davasının açılması:

Madde 114 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

İddianamenin iadesi kararına itiraz: (1)

Madde 115 – (Değişik: 29/6/2006-5530/39 md.)

Askeri savcı, iddianamenin iadesi kararına karşı yedi gün içinde en yakın askeri mahkemeye itiraz edebilir.

İKİNCİ BÖLÜM Duruşma Hazırlığı

Duruşma gününün belirlenmesi ve duruşma hazırlığı: (2)

Madde 116 – (Değişik: 19/6/2010-6000/4 md.)

Mahkeme, iddianamenin kabulünden sonra duruşma gününü belirler ve duruşmada hazır bulunması gereken kişileri çağırıp, diğer duruşma hazırlıklarını yerine getirir.

Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlara, genel ahlaka karşı suçlara ve Askeri Ceza Kanununun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde yazılı suçlara ait davalar ile tutuklu veya açıklı işlerin davaları, önce görülür.

Çağrı - tebliğ ve sübut araçları:

Madde 117 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

İddianamenin sanığa tebliği:

Madde 118 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tutuklu olan ve olmıyan sanıkların çağırılması:
Madde 119 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Tebliğ ile duruşma günü arasındaki süre:
Madde 120- (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

- (1) Bu madde başlığı "iddianame:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 39 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.
(2) Bu madde başlığı "Duruşma gününün ve subay üyenin tesbiti:" iken, 19/6/2010 tarihli ve 6000 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3778

Müdafinin çağırılması:

Madde 121 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanığın savunma delillerinin toplanması istemi:

Madde 122 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanığın tanık ve bilirkişiyi doğrudan doğruya çağırması veya birlikte getirmesi:

Madde 123 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Kıdemli hakimin delil toplanması:

Madde 124 – Askeri mahkeme kıdemli askeri hakimi de kendiliğinden tanık ve bilirkişilerin çağırılmasına ve başkaca sübut delillerinin toplanmasına karar verebilir.

Çağrılan tanık ve bilirkişilerin sanığa ve askeri savcuya bildirilmesi:

Madde 125 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Naip veya istinabe yolu ile dinlenilme:

Madde 126 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tanık ve bilirkişinin dinleneceği günün bildirilmesi, yeniden keşif ve muayene, iddianamenin geri alınması:

Madde 127 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Duruşma Usulü

Duruşma:

Madde 128 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Birden çok askeri savcı, müdafî ve tutanak katibinin duruşmaya katılması:

Madde 129 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tehir ve talik istemi ve kararlar:

Madde 130 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tehir süresi ve duruşmanın tekrarı:

Madde 131 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askeri mahkemenin vereceği tutukluluk kararı:

Madde 132 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanığın gelmemesi:

Madde 133 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Duruşma sırasında sanığın savunması:

Madde 134 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanık gelmese de duruşma yapılabilecek haller:

Madde 135 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanığın duruşmadan varestede tutulması:

Madde 136 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

3779

Davaların birleştirilmesi ve ayrılması:

Madde 137 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Duruşmanın açıklığı:

Madde 138 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Açıklığın kaldırılması hakkındaki duruşmanın kapalılığı:

Madde 139 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Kapalılık sebeplerinin açıklanmaması için uyarma:

Madde 140 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanığın astı olanların duruşmada bulunmaması:

Madde 141 – Duruşmada asker kişilerden, sanığın astı olanlar dinleyici olarak bulunamazlar. Sanıklar birden çok ise en büyüğünün rütbe ve kıdemi esas alınır.

Suçtan zarar gören asker kişi, rütbesi ne olursa olsun, duruşmada hazır bulunabilir. Ancak, askeri mahkeme disiplin sebeplerinden dolayı bu kimseyi de duruşma salonundan çıkarabilir.

Yayımlı yasak:

Madde 142 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Duruşmanın inzibati:

Madde 143 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

Duruşmanın inzibatını sağlamak askeri mahkeme başkanına aittir.

(Mülga iki, üç, dört ve beşinci fıkralar: 29/6/2006-5530/62 md.)

Savaş halinde :

Duruşmanın inzibatını bozan sanık ve müdafileri, o günkü duruşmanın tamamına çıkmamak üzere askeri mahkeme başkanı salonundan çıkarır. Birden ziyade duruşmadan çıkarılan sanık ve müdafiler bir daha aynı dava ile ilgili duruşmalara katılamazlar.

Yukarıda yazılı hallerde salonundan çıkarılan sanık ve müdafiler, mahkemenin tayin edeceği süre içinde yazılı savunma verebilirler.

3780

Duruşmanın yönetimi:

Madde 144 – Duruşmayı askeri mahkeme kurulundaki en kıdemli askeri hakim yönetir. Bu hakimin görevini yapmasına kanuni engeller çıkarsa kendisinden sonra gelen askeri hakimler kıdemlerine göre bu görevi yaparlar.

Duruşmada ilgili olanlardan biri, duruşmanın yönetimine ilişkin kıdemli askeri hakim tarafından alınan bir tedbirin yerinde olmadığını ileri sürerse, askeri mahkeme bu konuda karar verir.

Tanık ve bilirkişilere soru sorulması:

Madde 145 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Duruşmanın başlaması:
Madde 146 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Delillerin ikamesi:
Madde 147 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Delillerden vazgeçilmesi ve delillerin reddi:
Madde 148 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Delil ve vakıanın geç iradedilmesi:
Madde 149 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Sorguda sanığın dışarı çıkarılabilmesi:
Madde 150 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Tanıkların ve bilirkişilerin mahkemeden uzaklaşmaları:
Madde 151 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Duruşma sırasında okunacak sübut sebepleri:
Madde 152 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Delilin bir tanık olması:
Madde 153 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Tutanağın okunması ile yetinme:
Madde 154 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Tanık ve bilirkişinin evvelki ifadelerinin okunması:
Madde 155 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Sanığın eski ifadesinin okunması:
Madde 156 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
İfadelerin okunduğunun tutanağa geçirilmesi:
Madde 157 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Raporların ve diğer evrakın okunması:
Madde 158 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Delillere karşı ne diyeceğinin sanıktan sorulması:
Madde 159 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Askeri savcı, davaya katılan, davacı ve sanığın iddia ve savunması:
Madde 160 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Tercüman bulundurulacak haller:
Madde 161 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Duruşmanın bitmesi ve hüküm:
Madde 162 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

3781

Delillerin değerlendirilmesi:
Madde 163 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Hukuk mahkemelerini ilgilendiren konularda yapılacak işlem:
Madde 164 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Hükümün konusu ve eylemin değerlendirilmesi:
Madde 165 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Suçun mahiyet ve niteliğinde değişme:
Madde 166 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Duruşmada sanığın yeni bir suçunun meydana çıkması:
Madde 167 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Kararların görüşülmesi ve oyların toplanması:
Madde 168 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Oylamaya katılma zorunluğu:
Madde 169 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Hüküm ve kararlarda gerekli oy sayısı:
Madde 170 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Oy sırası:
Madde 171 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Görüşmeye katılacak olanlar:
Madde 172 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Hükümün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar:
Madde 173 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Hükümün ne suretle teftih olunacağı:
Madde 174 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)
Yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilmiş haller:

Madde 175 – Askeri mahkemece, davanın yetkili olmayan bir askeri savcı tarafından açılmış olması veya sanığa aynı eylemden dolayı disiplin amirlerince ceza verilmiş bulunması sebepleriyle yetkisizlik veya görevsizlik kararı veremez.

Görevsizlik ve yetkisizlik kararı:

Madde 176 – Duruşma sırasında sanığın veya suçun askeri yargıya tabi olmadığı anlaşılırsa askeri mahkeme görevsizlik kararı verir.

Sanığın rütbesi veya sınıfı uygun değilse yetkisizlik kararı verilir.

Bu kararlar temyiz olunabilirler ve iddianamen bütün sonuçlarını meydana getirerek aynı şartlara tabi olurlar.

Duruşma tutanağı ve kapsayacağı hususlar:

Madde 177 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tutanağa yazılacak diğer noktalar:

Madde 178 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Tutanağın ispat kuvveti:

Madde 179 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Hüküm fıkrası:

Madde 180 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

3782

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Gaiplerin Yargılanmaları

Gaibin tanımı:

Madde 181 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Gaip hakkında duruşma açılması:

Madde 182 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

İlan yolu ile yapılacak tebliğ:

Madde 183 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanık adına duruşmaya kabul edilecek kimseler:

Madde 184 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Sanık adına kanun yollarına başvurma:

Madde 185 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Belirli malların haczi:

Madde 186 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Genel haciz:

Madde 187 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Gaip hakkında duruşma:

Madde 188 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Soruşturma işlerinde gaibe haber verilip verilmeyeceği:

Madde 189 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Gaibe ihtar:

Madde 190 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Gaip hakkındaki delillerin toplanması:

Madde 191 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Gaip hakkında haciz kararı ve ilanı ve askerlikten tard:

Madde 192 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Haczedilen mallar üzerinde sanığın tasarrufu:

Madde 193 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Haczin kaldırılması:

Madde 194 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

ÜÇÜNCÜ KISIM
Kanun Yolları
BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Esaslar

Kanun yolları:

Madde 195 – Kanun yolları itiraz ve temyizden ibarettir.

Kanun yollarına başvurma:

Madde 196 – (Değişik: 29/6/2006-5530/40 md.)

Kanun yolları, askerî savcı, şüpheli, sanık ve katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar ile teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı ve askerî kurum amirine ağıttır.

Askerî savcı ile teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri şüpheli veya sanık lehine de kanun yollarına başvurabilir.

3783

Kanun yollarına başvurma mercii:

Madde 197 – Kanun yollarına başvurma, bundan feragat veya vazgeçme hakkındaki istemlerde merci, taarruz edilen kararı veren veya bu karara aracılık eden askerî savcılık ve eğer taarruz bir mahkeme kararına karşı ise, o mahkemedir.

Kanun yoluna başvurma dilekçe ile olur.

Ancak, askerî mahkeme veya askerî savcılık tutanak katibine bu hususta bir tutanak düzenlenmesi için yapılacak bir beyan ile de olabilir. Bu tutanak askerî savcı veya kademli askerî hakim tarafından onaylanır.

Askerî kişiler tarafından en yakın askerî birlik komutanına veya askerî kurum amirine bir beyanda bulunmak suretiyle de kanun yoluna başvurulabilir. Bu hususta bir tutanak düzenlenir. Kanuni mehillere uyulmuş olmak için tutanağın bu mehillere içinde düzenlenmiş olması gereklidir.

Tutuklu olanların kanun yollarına başvurma usulü:

Madde 198 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Kanun yolunun tayininde yanılma:

Madde 199 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askerî savcı ve kıta komutanı veya askerî kurum amirinin kanun yoluna başvurmaları:

Madde 200 – Askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri tarafından aleyhine kanun yoluna başvuru karar veya hüküm, sanığın lehine bozulabileceği gibi değiştirme de yapılabilir.

Başvurma hakkından vazgeçilmesi ve etkisi:

Madde 201 – Kanun yollarına başvurma hakkından veya yapılmış bir başvurudan vazgeçilmesi, bu başvurma için belirli olan mehilin sona ermesinden önce de geçerlidir.

Şu kadar ki, askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri tarafından sanık lehine yapılmış olan başvurma onun rızası olmaksızın geri alınmaz.

Müdafinin yapılmış bir başvurudan vazgeçmesi, ancak ayrıca özel bir vekaletnameye sahip bulunmasına bağlıdır.

(Mülga dördüncü fıkrası: 29/6/2006-5530/62 md.)

İKİNCİ BÖLÜM
İtiraz

İtiraz olunabilecek kararlar ve itiraz merci:⁽¹⁾

Madde 202 – İtiraz, bu kanunda açıkça gösterilen hallerde kararlara veya askerî mahkeme kararlarına karşı yapılabilir.

(Ek fıkrası: 29/6/2006-5530/41 md.) Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yapılacak itirazları en yakın askerî mahkeme inceler.

Yürütmenin durdurulması:

Madde 203 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

(1) Bu madde başlığı "İtiraz olunabilecek kararlar:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanununun 41 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3784

İtirazın karşı tarafa bildirilmesi ve soruşturma yapılması:

Madde 204 – İtirazı inceleyecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için, itirazı karşı tarafa bildirebilir.

Bu merci gerekli gördüğü soruşturmayı yaptırabilir veya kendisi yapabilir.

İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir.

İtirazın incelenmesi Askerî Yargıtay'a ait ise ilk önce Başsavcının mütalaası alınır.

İtiraz yerinde görülürse bunu inceleyen merci, aynı zamanda itiraz konusu olan mesele hakkında da kararını verir. İtiraz üzerine verilecek kararlar kesindir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Temyiz

Temyiz edilebilen veya edilemeyen hükümler:

Madde 205- (Değişik: 29/6/2006-5530/42 md.)

Askerî mahkemelerce verilen hükümler temyiz edilebilir.

Onbeş yıl ve daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümler kendiliğinden temyize tâbidir.

Ancak;

A) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,

B) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere,

karşı temyiz yoluna başvurulamaz. Bu hükümler hakkında 243 üncü madde hükümlerine göre Askerî Yargıtaya başvurulabilir.

Hükümden önceki kararların temyizi:

Madde 206 – Hükümden önce verilip hükme esas alınan kararlar da hükümle beraber temyiz olunabilir.

Temyiz sebepleri:

Madde 207 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/43 md.) Temyiz, kural olarak hükümün hukuka aykırılığı sebebine dayanır.

(Değişik ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/43 md.) Bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması hukuka aykırılıktır.

(Değişik birinci cümle: 29/6/2006-5530/43 md.) Temyiz dilekçesi veya beyanında gösterilmiş olmasa da aşağıda yazılı hâllerde hukuka kesin aykırılık varsayılır:

A) Askerî mahkemenin kanuna uygun olarak kurulmamış olması,

B) Kanunen davaya bakamıyacak bir hakimin hükme katılması,

C) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek bir sebepten dolayı hakkındaki red istemi olup da bu istem kabul olduğunda halde hakimin hükme katılması yahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle hakimin hükme katılmasının sağlanması,

D) Askerî mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendisini görevli veya sınıf veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

E) Askerî savcı veyahut kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,

F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümden duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,

G) Hükümün gerekçeden yoksun olması,

H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması.

3785

I) **(Ek: 29/6/2006-5530/43 md.)** Hükümün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması.

Sanık lehine olan kurullara aykırılık:

Madde 208 – Sanığın lehine olan hukuki kurallara aykırılık sanığın aleyhine hükümün bozulması için askeri savcıya ve nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirine bir hak vermez.

Temyiz isteminin süresi ve şartları:

Madde 209 – Temyiz istemi karar veya hükümün tefhiminden, tefhim sanığın yokluğunda yapılmış ise tebliğinden itibaren bir hafta içerisinde olur.

Nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri için temyiz süresi hükümün gerekçesiyle birlikte tebliğ tarihinden başlayarak bir haftadır.

Eski hale getirme süresi içinde temyiz süresinin işlemesi:

Madde 210 – Sanığın yokluğunda aleyhine verilen hükümlerde eski hale getirme isteminin süresi içinde temyiz süresi de işler.

Sanık eski hale getirme isteminde bulunur ise bu istemin reddi ihtimalinin gözönüne alınarak süresi içinde dilekçe vermek veya tutanak katibine bir beyan yapmakla temyiz isteminde bulunmalıdır. Askerî kişiler hakkında 197 nci madde hükümleri burada da uygulanır.

Bu halde temyize ilişkin olan işler eski hale getirme istemi hakkında karar verinceye kadar geri bırakılır.

Eski hale getirme isteminde bulunmaksızın temyiz yoluna gidilmiş ise bu istem, eski hale getirme istemi hakkından vazgeçilmiş olduğunu gösterir.

Temyiz layihası ve içinde bulunması gereken hususlar:

Madde 211 – Temyiz eden taraf hükümün hangi yönden ve neden dolayı bozulmasını istemekte, kural olarak temyiz dilekçesinde veya beyanında veyahut layihasında gösterir. Temyiz için dayanılan sebeplerde yargılama usulü ile ilişkin bir kurala mı yoksa kanuni diğer hükümlere mi aykırılık bulunmasından dolayı başvurulduğu gösterilir. Birinci halde kanuna aykırı olan hususlar açıklanır.

İsteme bağlı temyiz layihası ve tebliği:⁽¹⁾

Madde 212– (Değişik: 29/6/2006-5530/44 md.)

Temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebepleri gösterilmemiş ise, temyiz dilekçesi için belirli olan sürenin bitmesinden veyahut hükümün gerekçesi henüz tebliğ edilmemiş ise, tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükümün temyiz olunan mahkemeye bu sebepleri kapsayan bir layiha da verilebilir.

Teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri veya askeri savcı, temyiz yoluna başvurma nedenlerini sanığın leh ve aleyhine olduğunu belirtmek suretiyle gerekçeleri ile birlikte yazılı isteminde açıkça gösterir. Bu istem ilgililere tebliğ edilir. İlgililer, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde bu husustaki cevaplarını bildirebilirler.

Temyiz incelenmesi:

Madde 213 – Temyiz layihasının verilmemesi veyahut temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebeplerinin gösterilmemesi temyiz incelenmesi yapılmasına engel değildir.

Temyiz isteminin hükümü veren askeri mahkemeye reddi:

Madde 214 – (Değişik birinci fıkrası: 9/10/1996 - 4191/22 md.) Temyiz istemi, kanuni sürenin geçmesinden sonra yapılmış veya temyiz edilmeyecek bir hüküm temyiz edilmişse veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükümün temyiz olunan askeri mahkeme bir karar ile temyiz istemini reddeder.

(1) Bu madde başlığı "İsteme bağlı temyiz layihası:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 44 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3786

Temyiz eden taraf bu red kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir hafta içinde Askerî Yargıtay'dan bu hususta bir karar verilmesini isteyebilir. Bu takdirde dosya Askerî Yargıtay'a gönderilir. Şu kadar ki, bu sebepten dolayı hükümün yerine getirilmesi geri bırakılmaz.

Temyiz dilekçesinin veya beyanının etkisi:

Madde 215 – Süresi içinde verilen temyiz dilekçesi veya beyanı hükümün kesinleşmesini önler.

Hüküm, temyiz eden tarafa gerekçesi ile tebliğ edilmemiş ise, temyiz olduğunu mahkemenin öğrenmesinden itibaren bir hafta içinde tebliğ edilir.

Temyiz evrakının yollanması:

Madde 216 – (Değişik: 29/6/2006-5530/45 md.)

Temyiz dilekçesini ve beyanını ve varsa layihasını ve kendiliğinden temyize tâbi hükümleri, askeri savcı dosyaları ile beraber Askerî Yargıtay Başsavcılığına gönderir.

Askerî Yargıtay Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükümün temyiz etmeleri veya temyiz etmeseler dahi aleyhlerine sonuç doğurabilecek görtüş içermesi hâlinde sanık veya müdafî ile katılan veya vekillerine tebliğ olunur. İlgili taraf tebliğden itibaren bir hafta içinde yazılı olarak cevap verebilir. Askerî Yargıtay Başsavcılığı tebliğname ile dosyayı Askerî Yargıtay Başkanlığına gönderir.

İkinci fıkraya uyarınca yapılacak tebliğatlar, ilgililerin dava dosyasından belirlenen son adreslerine yapılmasıyla geçerli olur. Ceza Muhakemesi Kanununun 262 ve 263 üncü madde hükümleri saklıdır.

Temyiz isteminin kabulü ve reddi:

Madde 217 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

(Değişik birinci fıkrası: 9/10/1996 - 4191/23 md.) Askeri Yargıtay, temyiz isteminin süresi içinde yapılmadığını veya hükmün temyiz edilemez olduğunu veya temyiz edenin buna hakkı olmadığını görürse, temyiz istemini reddeder.

Askeri Yargıtay, gösterilen temyiz sebeplerini kabule değer görmezse reddine karar verir.

(Mülga üçüncü ve dördüncü fıkralar: 29/6/2006-5530/62 md.)

Savaş halinde; Askeri Yargıtay, dosyanın Askeri Yargıtay Başkanlığına intikalini müteakip en geç iki ay içinde karara bağlar.

Duruşmalı inceleme:⁽¹⁾

Madde 218 – (Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)

(Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/46 md.) On yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde Askeri Yargıtay incelemesini, sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşmalı olarak yapar. İncelemenin duruşmalı yapılması, bir yıldan fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde Askeri Yargıtayın lüzum görmesine bağlıdır. Duruşma gününden sanığa, katılana, müdafii ve vekile haber verilir. Sanık duruşmada hazır bulunabileceği gibi vekâletnameye sahip bir veya birkaç müdafii ile kendisini temsil ettirebilir. Şu kadar ki; 85 inci madde hükmü saklıdır.

Sanık tutuklu ise duruşmada bulunmasını isteyemez.

(1) Bu madde başlığı "Ağır cezalı işlerde duruşma:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3787

Duruşma usulü:

Madde 219 – (Değişik birinci fıkrası: 11/8/1983 - 2875/12 md.) Askeri Yargıtayda duruşma, sözcü üye veya tetkik hakimi tarafından işin açıklanmasıyla başlar. Raporun duruşmadan önce düzenlenmesi ve imzalanarak dosyaya konulması gerekir.

(Değişik ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/47 md.) Raporun, açıklanmasından sonra, Askeri Yargıtay Başsavcısı, sanık, müdafii, katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklar. Bunlar arasında temyizi istemiş olan taraf önce dinlenir. Son söz sanıktır.

(Mülga üçüncü ve dördüncü fıkralar: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askeri Yargıtay'ca hükmün bozulması ve esasa hükmedilecek haller:

Madde 220 – Askeri Yargıtay hükmü bozmuş ise, işi yeniden inceleyip sonuçlandırmak üzere dava dosyasını hükmü bozulan askeri mahkemeye gönderir. Askeri Yargıtay, askeri mahkemenin usulsüz olarak kendisini görevli veya yetkili görmesinden dolayı hükmü bozmuş ise aynı zamanda bu işe ait dava dosyasını görevli veya yetkili mahkemeye gönderir. Görev ve yetki hususundaki kararlarına karşı, askeri mahkemelerin direnme hakları yoktur.

Askeri Yargıtay, kanunun hükme esas olarak tesbit edilen vakalara uygulanmasında yanlışlık yapılmasından dolayı hükmü bozmuş ise aşağıda yazılı hallerde bizzat davanın esasına hükmeder:

A) **(Değişik: 29/6/2006-5530/48 md.)** Vakıanın daha ziyade aydınlatılması gerekli olmaksızın yalnız beraate veya alt ve üst sınırlı olmayan sabit bir cezaya hükmolunması gerekirse,

B) Askeri Yargıtay Başsavcılığının iddiasına uygun olarak kanunda yazılı cezanın en aşağı haddini uygulamayı uygun görürse,

C) Ceza kovuşturmasını düşüren sebeplerden biri var ise,

D) Artırma ve indirme sonunda ceza süresini veya miktarını tayinde maddi yanılma olmuş ise,

E) Açıkça tesbit edilmiş olan suçunun doğum ve suç tarihlerine göre ceza tayininde gereken indirme yapılmamış veya yanlış indirme yapılmış ise,

F) **(Değişik: 29/6/2006-5530/48 md.)** Suçun hukukî niteliğinin tayinine ve ceza uygulanmasına bir etkisi bulunmamak kaydıyla, dosyadaki bilgi ve belgelerin dışında hiçbir araştırma yapılmasına ve takdire gerek duyulmayacak şekilde tespiti mümkün olan, suçun tarihinde hata yapılmışsa,

G) Cezanın tayininde cezayı artırıcı veya azaltıcı kanuni sebeplerin uygulanmasında gözötilmesi gerekli sıraya uyulmamış ise,

H) Kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

İ) **(Değişik: 9/10/1996 - 4191/24 md.)** Harçlar Kanununa ilişkin hükümlerin uygulanmasında veya avukatlık ücret tarifesi uyarınca mahkemelerde hükmedilecek vekalet ücretlerinin tespitinde hata yapılmış ise,

J) **(Ek: 9/10/1996 - 4191/24 md.)** Hükmünden sonra yürürlüğe giren kanun, suçun cezasını azaltmış ve mahkemeye suçluya ceza tayininde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç olmaktan çıkarılmış ise, birinci halde daha az bir cezaya hükmolunması ve ikinci halde de hiçbir ceza hükmolunmaması gerekirse.

3788

Askeri Yargıtay'ca hükmün bozulması:

Madde 221 – (Değişik: 29/6/2006-5530/49 md.)

Askeri Yargıtay, temyiz edilen hükmü, hükmü etkileyecek nitelikteki hukuka aykırılıklar nedeniyle bozar.

Hükmün bozulmasına neden olan hukuka aykırılık, bu hükmü esas olarak saptanan işlemlerden kaynaklanmış ise, bunlar da aynı zamanda bozulur.

207 nci madde hükümleri saklıdır.

Askeri Yargıtay'ca incelemelerin konusu:

Madde 222 – (Değişik: 29/6/2006-5530/50 md.)

Askeri Yargıtay temyiz dilekçe, beyan ve lâyihasında ve tebliğnamede ileri sürülen hususları ve bunlar dışında hükmün esasına dokunacak derecede hukuka aykırı hâllerin bulunup bulunmadığını inceler.

Duruşmasız yapılan incelemeler:

Madde 223 – Duruşma istenilmemiş veya kendiliğinden buna lüzum görülmemiş ise, Askeri Yargıtay, tebliğname ve evrak üzerinde inceleme yapar.

İtiraz:

Madde 224 – Askeri Yargıtay Başsavcısı, daire kararlarına karşı kararın kendisine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde Askeri Yargıtay Daireler Kuruluna itiraz edebilir.

Kararın düzeltilmesi:

Madde 225 – Askeri Yargıtay Dairelerinin veya Daireler Kurulunun kararlarına karşı Askeri Yargıtay Başsavcısı doğrudan doğruya hükmün veya kararın özüne etkili ve temyiz dilekçe, beyan ve lâyihasında veya tebliğnamede yazılan bir hususun veya bunlar dışında esas hükme etkili olan noksan ve yanlışların temyiz incelenmesinde gözönüne alınarak dokunulmadan geçilmiş olması hallerinde karar düzeltilmesi isteminde bulunabilir.

Bu istem üzerine temyiz incelemesi, kararı vermiş olan Daire veya Daireler Kurulu tarafından yapılır.

(Değişik: 11/8/1983 - 2875/13 md.) Askeri savcılar kendiliklerinden veya ilgililerin başvuruları üzerine Askeri Yargıtay Başsavcısının bu hususta dikkatini çekerler ve dosyadaki ilgili temyiz dilekçe ve lâyihaslarını yollarlar. Askeri Yargıtay Başsavcısının, tetkik için gerekli gördüğü belgeler de askeri savcılar tarafından ayrıca yollar.

Askeri Yargıtay Başsavcısı bu başvurmayı, düzeltmeyi gerektirir derecede görmezse, başvurma hükmünün yerine getirilmesinin geri bırakılmasına sebep olmaz. Aksi takdirde yerine getirilmenin geri bırakılmasını derhal yerine bildirir.

Kararın düzeltilmesi istemi reddedilirse, bir daha aynı sebeplerle karar düzeltilmesi isteminde bulunulamaz.

Hükmün bozulmasının diğer sanıklara etkisi:

Madde 226 – (Değişik: 29/6/2006-5530/51 md.)

Hükmün, sanık lehine bozulmuş ise ve bu hususların temyiz isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanması olanağı varsa, bu sanıklar da temyiz isteminde bulunmuşçasına hükmün bozulmasından yararlanırlar.

Davaya yeniden bakacak askeri mahkemenin yetkisi:

Madde 227 – Askeri Yargıtay Dairelerince verilen bozma kararlarına askeri mahkemelerin, direnme hakları vardır.

Ancak, direnme üzerine Askeri Yargıtay Daireler Kurulunca verilen kararlara uymak zorunludur.

(Değişik üçüncü fıkra: 29/6/2006-5530/52 md.) Hüküm, yalnız sanık tarafından veya onun lehine askeri savcı veya teşkilatında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri veya 196 nci maddede gösterilen kimselerce temyiz edilmiş ise, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

(Değişik dördüncü fıkra: 29/6/2006-5530/52 md.) Sanık, müdafî, katılan ve vekilinin dosyada bulunan adreslerine de davetیه tebliğ olunamaması veya davetیه tebliğ olunmasına rağmen duruşmaya gelmemeleri nedeniyle bozmaya karşı beyanları saptanmamış olsa da, duruşmaya devam edilerek dava yokluklarında bitirilebilir. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise, sanığın her hâlde dinlenilmesi gerekir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yargılamanın Yenilenmesi ve Kanun Yararına Bozma⁽¹⁾

Hükümlütün lehine yargılamanın yenilenmesi sebepleri:

Madde 228 – Kesinleşen bir hüküm ile sonuçlanmış olan bir dava, aşağıda yazılı hallerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi ile tekrar görülür.

A) Duruşmada kullanılan ve hükme etkisi olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa,

B) Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmi etkiliyecek şekilde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmâl ile gerçeğe aykırı tanıklık ettiği veya bilgiler verdiği anlaşılırsa,

C) Hükümlütün kendisi tarafından sebebiyet verilmiş olan kusur dışında hükme katılmış olan hakimlerden biri aleyhine ceza kovuşturmasını ve kanuni bir ceza ile hükümlülüğü gerektirecek nitelikte olarak görevini yapmada kusur etmiş ise,

D) Ceza hükmi, hukuk mahkemelerinin bir hükmine dayanmış olup da bu hüküm kesinleşmiş olan başka bir hüküm ile bozulmuşsa,

E) Yeni vakalar veya yeni deliller ileri sürülüp de bunlar yalnız başına veya daha önce iradedilen delillerle birlikte göz önünde tutuldukları takdirde hükümlütün beraetini veya daha hafif cezayı gerektiren kanun hükümünün uygulanması ile hükümlülüğü gerektirebilecek nitelikte olursa.

F) **(Ek: 29/6/2006-5530/53 md.)** Ceza hükümünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiği ve hükümün bu aykırılığa dayandığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olursa.

(Ek ikinci fıkra: 29/6/2006-5530/53 md.) Birinci fıkranın (F) bendinde belirtilen hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

Yargılamanın yenilenmesine engel olmayan haller:

Madde 229 – Hükümün yerine getirilmiş olması veya hükümlütün ölümü veyahut hükümlüyü Askeri Ceza Kanununa tabi kılan durumun son bulması yargılamanın yenilenmesi istemine engel olamaz.

Ölüm halinde, ölenin eşi, usul ve furuu, erkek ve kız kardeşleri yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilirler.

Aleyhe yargılamanın yenilenmesi:

Madde 230 – Kesinleşmiş bir hüküm ile sonuçlanan bir dava aşağıda yazılı hallerde sanık veya hükümlü aleyhine olarak yargılamanın yenilenmesi yolu ile tekrar görülür:

(1) Dördüncü kısım başlığı "Yargılamanın yenilenmesi ve yazılı emir" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 53 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

A) Duruşmada hükümlütün lehine kullanılan ve hükme etkisi olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa,

B) Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmi etkiliyecek şekilde sanık veya hükümlü lehine kasıt veya ihmâl ile gerçeğe aykırı tanıklık ettiği veya bilgiler verdiği anlaşılır ise,

C) Hükme katılmış olan hakimlerden biri aleyhine ceza kovuşturmasını ve kanuni bir ceza ile hükümlülüğü gerektirecek nitelikte görevini yapmada kusur etmiş ise,

D) Sanık beraet ettikten sonra cezayı gerektiren eylem hakkında güvenilir bir ikrarda bulunmuş ise,

Yargılamanın yenilenemeyeceği hal:

Madde 231 – Kanunun aynı maddesinde yazılı hususların sınıırı içinde olmak üzere cezanın değiştirilmesi amacı ile yargılama yenilenemez.

Yargılamanın yenilenmesi şartları:

Madde 232 – Yargılamanın yenilenmesi hakkında istem, cezayı gerektiren bir eylemin varlığı iddiasına dayanıyorsa, bu istem ancak suçun işlendiğine dair kesinleşmiş bir hüküm verilmiş olduğu yahut delillerin yokluğundan başka sebepler yüzünden soruşturma veya kovuşturmasının yapılması veya devamı mümkün olmadığı takdirde kabul edilir.

(Ek fıkra: 29/6/2006-5530/54 md) Bu madde, 228 inci maddenin birinci fıkrasının (E) bendinde yazılı hâlde uygulanmaz.

Yenilenme istemi hakkında uygulanacak hükümler

Madde 233 – Kanun yollarına başvurma hakkındaki genel hükümler yargılamanın yenilenmesi istemi hakkında da uygulanır.

Yenilenme isteminin neleri kapsayacağı ve nasıl yapılacağı:

Madde 234 – Yargılamanın yenilenmesi istemi, bu istemin kanuni sebepleri ile sübut delillerini kapsar.

Hükümlü veya 229 uncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler yargılamanın yenilenmesi istemini bir dilekçe ile veya 197 nci madde hükümlerine göre yapabilirler.

Yargılamanın yenilenmesi istemini inceleyecek mahkeme:

Madde 235 – İstem kabule değer olup olmadığına Askeri Yargıtay karar verir.

Bu husustaki karar Askeri Yargıtay Başsavcılığının tebliğnamesi üzerine duruşma yapılmaksızın verilir.

Yargılamanın yenilenmesi istemi, hükümün yerine getirilmesini geri bırakmaz. Askeri Yargıtay, yerine getirilmenin geri bırakılmasına karar verebilir.

Yenilenme isteminin kabul olunmaması veya kabulü:

Madde 236 – Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda yazılı şekilde ileri sürülmemiş, yargılamanın yenilenmesini gerektirecek kanuni hiçbir sebep gösterilmemiş veyahut bunu doğrulayabilecek sübut delilleri beyan olunmamış ise, bu istem, kabule değer olmaması noktasından reddedilir.

Aksi takdirde yargılamanın yenilenmesi istemini, bir diyeceği varsa bildirmek üzere, bir mehil tayin edilerek karşı tarafa tebliğ olunur.

Delillerin toplanması:

Madde 237 – Askeri Yargıtay, yargılamanın yenilenmesi istemini esas olarak kabule değer gördükten sonra gerekirse delillerin toplanmasını askeri savcıdan ister veya bir naibe veyahut istinabe olunan hakime gönderir. Dinlenecek tanıklara ve bilirkişilere yemin verilip verilmemesini Askeri Yargıtay takdir eder.

Delillerin toplanması sırasında ilgililerin hazır bulunmalarına ilişkin konularda hazırlık soruşturmasındaki hükümler uygulanır. Delillerin toplanması bittikten sonra Askeri Yargıtay, Başsavcıdan ve sanıktan tayin edilecek mehil içinde, mütalaa ve düşüncelerini bildirmelerini ister.

İstem reddi veya kabulü:

Madde 238 – Askeri Yargıtayın soruşturması sonucunda yargılamanın yenilenmesi isteminde yazılan iddialar yeter derecede gerçekleşmez ise veyahut işin durumuna göre 228 ve 230 uncu maddenin (A) ve (B) bendlerinde yazılı hallerin önceki hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa yargılamanın yenilenmesi istemi esassız olması noktasından reddedilir.

Aksi takdirde, Askeri Yargıtay yargılamanın yenilenmesine ve yeniden duruşmanın açılmasına karar verir ve duruşmanın hangi askeri mahkemede yapılacağını gösterir.

Duruşma yapılmaksızın yargılamanın yenilenmesi:

Madde 239 – Hükümlü ölmüş ise, Askeri Yargıtay yeniden duruşma yapılmaksızın ve fakat gerektiğinde lüzumlu delilleri topladıktan sonra hükümlütün beraetine veyahut yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar verir.

Beraet kararı ile beraber önceki hükümün hükümsüz bulunduğu da karar verilir.

Başka hallerde de Askeri Yargıtay yeter delil varsa yine, duruşma yapılmaksızın hükümlütün beraetine karar verir. Şu kadar ki, kovuşturma kamu davasının açılması suretiyle olmuş ise bu karar Askeri Yargıtay Başsavcısının uygun mütalaa ile verilebilir.

Yeniden yapılacak duruşma ve hüküm:

Madde 240 – Yeniden yapılacak duruşma sonucunda, askeri mahkeme ya önceki hükmi doğru görerek onaylar veya bu hükmi hükümsüz kılarak yeni baştan hüküm verir. Yargılamanın yenilenmesi istemi yalnız hükümlü tarafından olur veya hükümlü lehine olmak üzere askeri savcı veya 229 uncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler tarafından

yapılır ise, yeniden verilecek hüküm önceki hükümle tayin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

Haksız çıkacak olandan alınacak para cezası:

Madde 241 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Hükümsüz kılınan hükmün ilanı:

Madde 242 – Yargılamanın yenilenmesini isteyen kimse dilerse önceki hükmün hükümsüz kılındığı, Resmi Gazete ile ilan olunur.

Askeri mahkeme uygun görürse başka gazeteler ile de ilan olunabilir.

Kanun yararına bozma:⁽¹⁾

Madde 243– (Değişik: 29/6/2006-5530/55 md.)

Askeri mahkemelerden verilen ve Askeri Yargıtayda incelenmeksizin kesinleşen karar ve hükümlerde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Millî Savunma Bakanı, o karar veya hüküm hakkında kanun yararına bozma yoluna gidebilir. Bu takdirde o karar veya hükmün Askeri Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Askeri Yargıtay Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.

Askeri Yargıtay Başsavcısı tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve dosyayı Askeri Yargıtay Başkanlığına verir.

Askeri Yargıtay, ileri sürülen bu sebepleri yerinde görürse kararı veya hükmü bozar.

(1) Bu madde başlığı "Yazılı emir ile bozma:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 55 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3792

Bozma nedenleri;

A) Ceza Muhakemesi Kanununun 223 üncü maddesinde tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hâkim veya mahkeme, gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yeniden karar verir.

B) Mahkûmiyete ilişkin hükmün, davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ilişkin ise, kararı veren hâkim veya mahkemece yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre gereken hüküm verilir. Bu hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

C) Davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise, aleyhte sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez.

D) Hükümlütünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Askeri Yargıtay doğrudan hükmeder.

Bu madde uyarınca verilen bozma kararına karşı direnilemez.

Kanun yararına bozma yetkisi, dördüncü fıkranın (D) bendindeki hâllere özgü olmak üzere ve kanun yararına olarak re'sen Askeri Yargıtay Başsavcısı tarafından da kullanılabilir.

Millî Savunma Bakanı tarafından kanun yararına bozma başvurusunda bulunulduğunda, bu yetki artık Askeri Yargıtay Başsavcısı tarafından kullanılmaz.

BEŞİNCİ KISIM

Cezaların Yerine Getirilmesi ve Yargılama Giderleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Cezaların Yerine Getirilmesi ile İlgili Hükümler

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin ne zaman, nasıl ve kimin tarafından yerine getirileceği:⁽¹⁾

Madde 244 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/56 md.) Askeri mahkemelerce verilen ceza hükümleri, kesinleşmedikçe yerine getirilmez. Bu Kanunda ve Askeri Ceza Kanununda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde cezalar ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesinde, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Askeri mahkemelerden verilen hükümlerin aslına uygun olduğu ve yerine getirilmesi gerektiği askeri mahkeme kademli askeri hakimi tarafından, hükmün altına işaret edilmek suretiyle onaylanır.

(Mülga üçüncü fıkrası: 29/6/2006-5530/62 md.)

Hükümlerin yerine getirilmesi davayı açan askeri savcılar tarafından kovuşturulur.

(Değişik: 15/1/1985-3150/2 md.) Subaylar hakkındaki hükümler, askeri savcının talebi üzerine teşkilatında askeri mahkeme kurulu kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri tarafından yerine getirilir.

Asker kişi olmyanlara ait hükümler yerine getirilmek üzere Cumhuriyet savcılıklarına gönderilir.

(1) Bu madde başlığı "Cezanın ne vakit ve kimin tarafından yerine getirileceği:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 56 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3793

(Ek fıkrası: 15/1/1985 - 3150/2 md.; Değişik son fıkrası: 19/6/2010-6000/5 md.) Cezaların askeri ceza ve tutuklevlerinde ne suretle infaz edileceği Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle gösterilir. Askeri ceza ve tutuklevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında uygulanacak disiplin cezaları ve tedbirleri ile kısıtlayıcı önlemler de 5275 sayılı Kanun hükümlerine tabidir. Uyarına haricindeki disiplin cezaları, subay ve astsubaylar hakkında askeri mahkeme kurulu, diğer hükümlü ve tutuklular hakkında askeri mahkemenin bir üyesi tarafından verilir. Ancak acil hallerde askeri savcılar veya askeri ceza ve tutukevi müdürü tarafından verilecek disiplin cezaları uygulanmaya konulur ve derhal askeri mahkemenin onayına sunulur. Bu cezaların askeri mahkemenin onayına sunulması infazlarını durdurmaz. Hücreye koyma cezasının infazına askeri mahkemenin onayı ile başlanır. Onaya sunulan disiplin cezası ile ilgili olarak olayın özelliğine göre infazını durdurulmasına karar verilebilir. Bu disiplin cezası ve onay kararları duruşma açılmak, hükümlü veya tutuklunun savunması alınmak ve sübut delilleri toplanıp değerlendirilmek suretiyle verilir. Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve istemi halinde vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir. Disiplin cezası ve onay kararlarına karşı teşkilatında askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri, askeri savcı, tutuklu veya hükümlü ve varsa müdafileri yedi gün içinde itiraz edebilir. İtiraz en yakın askeri mahkemede incelenir.

Ölüm cezasının tehiri sebebi ve yerine getirilme usulü:

Madde 245 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Diğer cezaların yerine getirilmesinde geri bırakma:

Madde 246 – Yoklama kaçağı, bakaya ve saklı suçlarından dolayı hükümlü olanların cezaları aynı dönemde askere çağrılanlar kadar hizmet ettikten sonra yerine getirilir.

(Mülga ikinci ve üçüncü fıkraları: 29/6/2006-5530/62 md.)

Askeri Ceza Kanununun 64, 65, 66, 67, 68, 69 ve 70 inci maddelerinde yazılı suçları işleyen erbaş ve erler hakkında cezaların yerine getirilmesi, nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirinin teklifi üzerine, aynı dönemde askere çağrılanlar kadar hizmet gördükten sonra bırakılabilir.

Cezasını çekmeye gelmeyen veya kaçacağından şüphelenen hükümlüye yapılacak işlem:

Madde 247 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Savaş Halinde

Hükümlerin tenyizi ve yerine getirilmesi:

Madde 248 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/57 md.) Savaşta, askeri mahkemelerden verilen hükümler tenyiz olunamaz. Onbeş yıl ve daha fazla hapis cezası içeren hükümler, teşkilatında askeri mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askeri kurum amiri tarafından tenyiz edilebilir.

Bu takdirde sanık ve varsa müdafii ile askeri savcıya da bir hafta içinde tenyiz sebeplerini bildirmeleri için müsaade olunur.

197 ve 198 inci maddeler hükümleri bu halde de uygulanır.

(Mülga dörd, beş, altı ve yedinci fıkralar: 29/6/2006-5530/62 md.)

Savaş halinde yerine getirmenin tehiri:

Madde 249 – (Değişik birinci fıkrası: 29/6/2006-5530/58 md.) Savaş hâlinde, askerî mahkemelerden verilen ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinden çıkarmayı, rütbenin geri alınmasını veya askerî öğrencilik hakkının kaybedilmesini kapsayan veya gerektiren cezalar hariç olmak üzere, diğer hapis cezalarının yerine getirilmesi, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amirinin istemi üzerine Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanı veya onun yetki verdiği diğer komutanlar tarafından savaşın sonuna kadar geriye bırakılabilir.

Bu geri bırakma süresi içinde zamanaşımı işlemez.

Savaş halinin bitiminde yapılacak işlem:

Madde 250 – Savaş halinin bitmesinde 248 ve 249 uncu madde hükümleri uygulanmaz.

Henüz bitmemiş olan işlemler hakkında barış hükümleri uygulanır.

3794

Önce hüküm verilmiş ve fakat kanunen yetkili merciler tarafından hükmün aslına uygun olduğu ve yerine getirmenin gerektiği onaylanmamış ise bu takdirde keyfiyet sanık ve varsa müdafisine ve askerî savcıya tebliğ edilir.

Bu tebliğ gününden başlayarak kanuni mehil içinde sanık ve varsa müdafisi ile askerî savcı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri tenyiz yoluna gidebilirler.

Tutukluluk ve hastalık sürelerinin cezadan indirilmesi:

Madde 251 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Değişik hükümlerdeki cezaların toplanması:

Madde 252 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Hükümlerin açıklanması:

Madde 253 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Cezaların yerine getirilmesi sırasında alınması gereken kararlar ve bu kararlara itiraz:⁽¹⁾

Madde 254 – (Değişik: 29/6/2006-5530/59 md.)

Cezaların yerine getirilmesi sırasında, hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen şahsî hüriyeti sınırlama sonucunu doğuran hâller nedeniyle geçirilmiş süreler ile hastanede geçen sürenin cezadan indirilmesine, değişik hükümlerdeki cezaların toplanmasına ve mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında duraksamaya ilişkin bir karar alınması gerekirse, hükmü veren askerî mahkemeden karar istenir. Bu kararlar duruşma yapılmaksızın verilir.

Karar verilmemiş önce askerî savcı ve hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmeleri istenebilir.

Hükmü veren askerî mahkeme kaldırılmış ise ona en yakın askerî mahkeme karar verir.

Yukarıdaki fıkralar uyarınca yapılan başvurular cezanın infazını ertelemesini, Ancak, mahkeme olayın özelliğine göre infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir.

Bu kararların askerî mahkemelerden verilmesi hallerinde, askerî savcı ve teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri ile hükümlü ve varsa müdafisi bir hafta içinde itiraz edebilirler.

İtiraz üzerine Askerî Yargıtay karar verir.

Mali hükümlerin yerine getirilmesi:

Madde 255 – Askerî mahkemelerin haciz, istirdat ve tazminata dair hükümleri maliye dairelerine bildirilerek kamu alacaklarının alınmasına dair olan 6183 sayılı kanuna göre yerine getirilir.

(Değişik ikinci fıkrası: 29/6/2006-5530/60 md.) Askerî kişiler hakkında verilen adli para cezasına dair hükümler askerî savcılarca yerine getirilir.

(Değişik üçüncü fıkrası: 29/6/2006-5530/60 md.) Askerî kişi olmayanlar hakkında verilen adli para cezasına dair hükümler Cumhuriyet savcılarınca genel hükümlere göre yerine getirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yargılama Giderleri

Yargılama giderleri:

Madde 256 – Askerî mahkemelerde görülecek davaların ve askerî makamlar aracılığı ile uygulanacak cezaların giderleri, Milli Savunma Bakanlığı bütçesinden ödenir.

(1) Bu madde başlığı "Yerine getirme:" iken, 29/6/2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunun 59 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3795

ALTINCI KISIM

Katılma Yolu ile Davaya, Şahsî Davaya ve Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi

Katılma yolu ile dava ve şahsî dava:

Madde 257 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Yasaklanmış hakların geri verilmesi:

Madde 258 – (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

YEDİNCİ KISIM

Son Hükümler

Kaldırılan ve değiştirilen kanunlar:

Madde 259 – 22 Mayıs 1930 tarihli ve 1631 sayılı Askerî Muhakeme Usulü Kanunu ile ek ve tadilleri ve 10 Haziran 1930 tarihli ve 1706 sayılı Jandarma Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasındaki "Şu kadar ki bunların muhakemesinde bir jandarma subayı aza olarak bulunur" hükmü ve Askerî ceza Kanununun 5 inci maddesiyle 72 nci maddesinin birinci fıkrası bu kanuna göre kurulacak askerî mahkemelerin fiilen göreve başladıkları tarihten itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (Ek: 21/1/1981 - 2376/8 md.; Değişik: 29/6/2006-5530/61 md.)

Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanununun (...) ⁽¹⁾, değerlendirme raporu yetkisine ilişkin 166 ve istinafa ilişkin 272 ilâ 285 inci maddeleri hükümleri hariç olmak üzere diğer hükümleri askerî yargıda da uygulanır. **(Ek cümleler: 3/11/2016-6754/20 md.)** Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bunlar hakkında Bilirkişilik Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Ancak yurt dışında kurulan askerî mahkemeler ve savcılıklar tarafından yapılan bilirkişi seçim ve görevlendirmelerinde, Bilirkişilik Kanununun 10 uncu maddesi ile listede ilişkin hükümleri uygulanmaz. ⁽¹⁾

Bu Kanunun uygulanmasında, atıf yapılan hükümlerde yer alan, Adalet Bakanı, Milli Savunma Bakanını; Yargıtay, Askerî Yargıtay; mahkeme, askerî mahkemeyi; hâkim ve sulh ceza hâkimi, askerî hâkimi; mahkeme başkanı, duruşma hâkimini; Cumhuriyet Başsavcılığı, askerî savcılığı; Cumhuriyet savcısı, askerî savcısını ifade eder.

Ek Madde 2 – (Ek: 9/10/1996 - 4191/26 md.; Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)

Ek Madde 3 – (Ek: 9/10/1996 - 4191/26 md.)

Bu Kanunda ve askerî yargı ile ilgili diğer kanunlarda yazılı "başkatip" ünvanı "yazı işleri müdürü", "nezdinde" kelimesi ise "teşkilâtında" olarak değiştirilmiştir. Ünvan değişikliği sebebiyle ilgililerin yeniden atanmaları gerekmez.

(1) Bu fıkra yer alan "...adli kontrole ilişkin 109 ilâ..." ibaresi, 28/12/2013 tarihli ve 28865 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 22/5/2013 tarihli ve E.: 2012/149, K.: 2013/63 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması:

Ek Madde 4 - (Ek: 23/6/2016 - 6722/14 md.)

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, aşağıdaki hâller hariç askeri suç ve cezalar hakkında da uygulanır:

A) Sırf askeri bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla süreli hapis cezasına hükmedilmesi.

B) Fiilin, disiplini ağır şekilde ihlal etmesi veya birliğin güvenliğini tehlikeye düşürmesi ya da birliğin muharebe hazırlığını veya etkinliğini zafiyete uğratması ya da büyük bir zarar meydana getirmesi.

C) Fiilin savaş veya seferberlikte işlenmesi.

Geçici hükümler:

Geçici Madde 1 – Bu mahkemelerin kurulması ile mevcut adli amirliklerin ve askeri mahkemelerin görev ve yetkileri kendiliğinden sona erer.

Geçici Madde 2 – Bu kanuna göre kurulan askeri mahkemeler fiilen göreve başladıkları tarihte nezdinde askeri mahkeme kurulmayan adli amirlikler ile askeri mahkemelerde bulunan dava dosyalarından:

Disiplin mahkemelerinin görevi içine girenler nezdinde disiplin mahkemesi kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirine,

Askeri Yargıtay Dairesinin görevi içine girenler, Askeri Yargıtay Başsavcısına,

Askeri mahkemenin görevi içinde kalanlar nezdinde askeri mahkeme kurulan yetkili kıta komutanı veya askeri kurum amirine;

Görevsizlik kararı ile gönderilir.

Duruşma safhasında olan dosyalar için yeniden iddianame düzenlenmeden, dava dosyası görevli mahkemeye verilir.

Nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri ile askeri mahkemeye de yukardaki fıkra hükümleri uygulanır.

Ek Geçici Madde 1 – (Ek: 21/1/1981 - 2376/9 md.)

Bu Kanunun birinci maddesiyle, Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1 nci maddesinde yapılan değişiklikten önce kurulmuş olan tümen askeri mahkemelerinin, kaldırılmadıkça kuruluşları aynen devam eder.

Ek Geçici Madde 2 – (Ek: 21/1/1981 - 2376/9 md.)

Bu Kanunun 8 nci maddesiyle, Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununa eklenen Ek 1 nci Madde hükümleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış kamu davaları hakkında da uygulanır.

Ek Geçici Madde 3 – (Ek: 16/10/1981 - 2538/2 md.)

Bu Kanunun değiştirilen 2 nci maddesinin mahkeme kuruluşuna ilişkin hükümleri duruşması halen devam etmekte olan davalar hakkında da uygulanır.

Ek Geçici Madde 4 – (Ek: 9/10/1996 - 4191/27 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce başlamış bulunan soruşturmalar hakkında, 353 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi gereğince yetkisizlik kararı verilemez.

Ek Geçici Madde 5 – (Ek: 9/10/1996 - 4191/27 md.)

Bu Kanunun 25 inci maddesiyle değiştirilen 353 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi hükmü, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış kamu davaları hakkında da uygulanır.

Ek Geçici Madde 6 - (Ek: 29/6/2006-5530/63 md.)

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun, bu Kanun ile değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümlerinin, yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin, bu Kanunun yürürlüğe giriş tarihi esas alınarak 23/5/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda belirtilen esaslar uygulanır.

Bu Kanun hükümleri, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kesin hükme bağlanmış olanlar hariç, bütün soruşturma ve kovuşturmalarda uygulanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, askeri mahkemelerce karar verilmiş ve henüz kesinleşmemiş olan dava dosyalarından görevli yargı yeri değişenler hakkında, askeri savcının yazılı görüşü alınmak suretiyle, mahkemesince duruşma yapılmaksızın görevsizlik kararı verilir. Bu karara karşı, teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri, askeri savcı, sanık müdafii bir hafta içinde itiraz edebilir. İtirazlar en yakın askeri mahkemede incelenir. Bu dosyalardan temyiz ve itiraz edilmek suretiyle Askeri Yargıtay Başsavcılığında ve Askeri Yargıtayda inceleme aşamasında olan dosyalar mahkemesine iade edilir.

Ek Geçici Madde 7- (Ek: 19/6/2010-6000/6 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulla bakılmakta olan davalarda, davanın tek hakim tarafından yürütülmesi gerektiği gerekçesi ile görevsizlik kararı verilemez.

Bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulla verilerek kesinleşmiş kararlar hakkında, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra da yine kurulla karar verilir.

Madde 260 – Bu kanunun kuruluşu dair hükümleri ile geçici birinci maddesi yayımı tarihinde; usule dair ve diğer hükümleri ise bu kanuna göre kurulacak askeri mahkemelerin fiilen göreve başladıkları tarihte yürürlüğe girer.

Madde 261 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

**353 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL
EDİLEN HÜKÜMLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası	353 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
1596	–	21/6/1972
2376	–	23/1/1981
2538	–	18/10/1981
2875	–	13/8/1983
3034	–	9/7/1984
3150	–	22/1/1985
4191	–	13/10/1996
4893	–	17/6/2003
4963	–	7/8/2003
5078	66, 72, 73, 80, 163	29/1/2004
5530	–	5/10/2006

6000	2, 3, 4, 5, 19, 45, 116, 244, Ek Geçici Madde 7	30/6/2010
6191	10	22/3/2011
6318	93	3/6/2012
Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2012/117, K.: 2012/204 sayılı Kararı	10 uncu maddenin birinci fıkrasının (D) bendi	6/3/2013

3812

Değiştiren Kanunun/ İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası	353 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
Anayasa Mahkemesi'nin 20/9/2012 tarihli ve E.: 2011/80, K.: 2012/122 sayılı Kararı	12	1/12/2012 tarihinden başlayarak altı ay sonra (1/5/2013)
Anayasa Mahkemesi'nin 22/5/2013 tarihli ve E.: 2012/149, K.: 2013/63 sayılı Kararı	Ek Madde 1	28/12/2013
6519	15/A	22/2/2014
Anayasa Mahkemesi'nin 14/1/2015 tarihli ve E.: 2014/89, K.: 2015/3 sayılı Kararı	15/A	24/6/2015
6722	Ek Madde 4	14/7/2016
KHK/668	1	27/7/2016
6754	Ek Madde 1	24/11/2016
6755	1	24/11/2016
6763	80	2/12/2016
7179	20	26/6/2019